УзССР Давлат китоб палатаси
Рес. книжная палата УзССР

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

1998 йил 20 январь сешанба

Сотувда эркин нархда
№ 13-14 (1794-95)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

ИНВЕСТИЦИЯ ЛОЙИҲАЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШНИ РАҒБАТЛАНТИРИШ БОРАСИДАГИ ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

Устувор инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш, корхоналарни техника билан қайта жиҳозлаш учун қулай шарт-шароитларни яратиш, қўшма корхоналарни барпо қилишга хорижий сармояларни кенг кўламда жалб этиш ҳисобига иқтисодиётнинг таркибий ўзгаришларини таъминлаш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси ҳудудига олиб келинадиган қуйидаги технология ускуналари қўшилган қиймат солиғидан озод қилинсин:

1998 йилги инвестиция программасига киритилган устувор объектларни жиҳозлаш учун, иловага мувофиқ;

ҳукуматнинг кафолати билан бериладиган хорижий кредитлар ҳисобига молияланадиган инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш учун;

халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришга ихтисослашаётган, янги барпо этилаётган ва қайта қурилаётган корхоналар учун;

хорижий сармоялар иштирокидаги корхоналарнинг устав маблағига қўйилма сифатида хорижий сармоядорлар томонидан келтириладиган технология ускуналари.

2. Белгилаб қўйилсинки, импорт бўйича етказиб бериладиган ҳамда ҳукумат қарорларига мувофиқ "Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш" қўмитаси ва "Ўзқишлоқхўжаликмашхолдинг" компанияси томонидан олиб келиниб, машина-трактор саройларига сотиладиган қишлоқ хўжалик техникаси, уларнинг бутловчи ва эҳтиёт қисмлари олиб келинганида икки йил мобайнида қўшилган қиймат солиғига тортилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И.КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1998 йил 19 январь.

Кўпчилик эшитган бўлса керак: Бувайдада тикув-трикотаж фабрикаси яқиндагина ишга тушди. Унда бугун бувайдалик 175 нафар хотин-қиз меҳнат қилмоқда. Аслида 460 ишчи ўрнига мўлжалланган бу корхонага «Янги ҳаёт» хўжалигидаги касб-ҳунар коллежи энди ҳар йили 100 нафардан кўпроқ қизларни тикувчиликка ўқитиб бериши керак. Албатта, бу жараён ҳозирданоқ ўз меваларини бера бошлади.

Дарвоқе, бу фабрикада ҳозирча уч хил ассортиментда 20 турдаги тикув маҳсулотлари ишлаб чиқариляпти. Газетамиз суратчи-мухбири Тоҳиржон Ҳамроқулов яқинда ана шу жамоада бўлиб, тикувчилар фаолиятини тасвирга туширди. Ушбу суратдаги Ўғилхон Ботировани фабрика раҳбарлари энг илғор тикувчиларимиздан бири, деб таништирибди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгашининг
ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ЕР КОДЕКСИ ЛОЙИҲАСИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси **ҚАРОР ҚИЛАДИ**:

1. Ўзбекистон Республикаси Ер Кодексининг лойиҳаси биринчи ўқишда маъқуллансин.

2. Ўзбекистон Республикаси Ер Кодексининг лойиҳаси умумхалқ муҳокамаси учун «Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталарида эълон қилинсин.

3. Олий Мажлиснинг Аграр, сув хўжалиги масалалари ва озиқ-овқат қўмитаси тушган таклифларни манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда умумлаштириб, Ер Кодексининг маромига етказилган лойиҳасини Олий Мажлис муҳокамасига киритсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси
Э. ХАЛИЛОВ

Тошкент шаҳри,
1997 йил 25 декабрь.

(Ушбу Кодекс лойиҳаси газетамизнинг 2-6- саҳифаларида эълон қилинмоқда)

ОЗОДАЛИК — САЛОМАТЛИК ГАРОВИ

Эпидемиологик ҳолатлар бўйича Республика фавқулодда комиссиясининг якшанба куни бўлиб ўтган йиғилишида ана шу оддий ҳақиқат қайта-қайта таъкидланди. Йиғилишни Бош вазирнинг биринчи ўринбосари, мазкур комиссия раиси И.Жўрабеков бошқарди.

Унда Тошкент шаҳридаги бугунги эпидемиологик вазият муҳокама қилинди. Йиғилишда таъкидландики, пойтахтдаги эпидемиологик ҳолат, ҳақиқатан ҳам, ташвиш туғдирадиган даражада қолмоқда. Гепатит, ўткир ошқозон-ичак касалликлари каби хасталикларга чалинганлар сони куздагига нисбатан бир оз камайган бўлса-да, аҳоли сонига нисбатан бундай беморлар миқдори жиҳатидан шаҳар ҳали ҳамон мамлакатда олдинги ўринлардан бирини эгаллаб турибди. Хусусан, "сариқ" касалига чалинганлар мамлакатнинг бошқа вилоятларидагига нисбатан деярли икки баравар кўп. Бунинг асосий сабабларидан бири шаҳарда тозаликка риоя қилиш даражасининг пастга тушиб кетганлигидир. Бу ҳол аҳоли истиқомат жойларида, айниқса, кўп қаватли уйлар атрофида жуда яққол кўзга ташланади. Маҳалла, мавзе ва гузарларда йиғилиб қолаётган чиқиндиларнинг ҳафталаб, ҳатто ойлаб уюлиб ётиши, ариқ-зовурларнинг вақтида тозаланмаслиги, мактабгача тарбия муассасалари, бошқа таълим масканлари, умумий овқатланиш жойлари, жамоат транспорти, бозор, ҳаммом, сартарошхона, ҳатто шифохоналарда санитария-гигиена назоратининг ўз ҳолига ташлаб қўйилганлиги вазиятни жуда мураккаблаштириб юборди. Шаҳардаги озодалик, тартиб-интизом,соғлом турмуш тарзи учун жавобгар бўлган уч юздан зиёд масъул шахсга нисбатан турли хил маъмурий чоралар кўрилганига қарамай, ишда силжиш сезилмаяпти. Туман ҳокимлари, маҳалла қўмиталари, коммунал хизмат идоралари, корхона ва ташкилот раҳбарлари ҳам бу масъулиятли ишга панжа орасидан қарашга кўникиб қолган. Йўқса, шаҳарда 50 минг тоннага яқин саноат чиқиндиси йиғилиб қолганлигини нима билан изоҳлаш мумкин?

Йиғилишда Соғлиқни сақлаш вазирининг ўринбосари —республика бош санитария врачи Б.Ниёзматов, "Маҳалла" хайрия жамғармаси раиси Ш.Темиров, Давлат табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси раиси А.Ҳабибуллаев, шаҳардаги айрим туман ҳокимлари ва бошқаларнинг ахбороти тингланди.

Комиссия йиғилишида ўз ишини эплолмаётган айрим масъул раҳбарларга нисбатан лавозимидан олишгача бўлган қатъий чоралар кўриш тўғрисида қарор қабул қилинди. Тошкентни мамлакатимизнинг энг озода ва ҳар томонлама намунали шаҳарларидан бирига айлантириш юзасидан аниқ тадбирлар белгиланди.

Йиғилишда Президентнинг Давлат маслаҳатчиси — назорат инспекцияси раҳбари Ё.Жалолов сўзга чиқди.

Йиғилишда Бош вазир ўринбосарлари А.Азизхўжаев, Р.Юнусов, Тошкент шаҳар ҳокими К.Тўлаганов қатнашди.

(ЎзА)

РЕСПУБЛИКА ПУЛ-КРЕДИТ СИЁСАТИ КОМИССИЯСИ МАЖЛИСИ

Республика пул-кредит сиёсати комиссиясининг навбатдаги кенгайтирилган мажлисида Вазирлар Маҳкамасининг пул муомаласини барқарорлаштириш ва муомалага нақд пул чиқаришни қисқартиришга доир қарорларининг ўтган йилнинг 4-чорагида ҳамда умуман 1997 йил мобайнидаги ижроси якунлари, айрим корхона ва ташкилотларда иш ҳақи базавий фонди даражаси ҳамда валютани тартибга солишга доир бир неча муҳим масалалар муҳокама этилди.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки раиси — мазкур комиссия раиси Ф.Муллажонов мажлисни бошқарди.

Мажлисда таъкидланганидек, ўтган йил якуни бўйича нақд пул маблағларини банк кассаларига жалб этиш ва муомалага нақд пул чиқариш кўрсаткичлари умуман мамлакат миқёсида кўзда тутилган даражада бўлди. Банклар кассаларига режалаштирилганидан 29,4 миллиард сўм ёки 12,9 фоиз кўп нақд пул келиб тушди. 1997 йилда муомалага нақд пул чиқариш даражаси белгиланган кўрсаткичга нисбатан 8,4 фоиз кам бўлди ва у 1996 йилга нисбатан анча пасайди.

Ҳисобот даврида республикамизнинг 153 та шаҳар ва туманида, жумладан, Андижон, Наманган, Тошкент, Фарғона ва Хоразм вилоятларининг барча шаҳар ва туманларида муомалага нақд пул чиқариш ҳажми белгиланган даражадан ошмади. Тўртинчи чорак давомида эса банкларга пул маблағларининг келиб тушиши белгиланганидан 26,2 фоиз ёки 16,8 миллиард сўм ортди. Ушбу давр мобайнида муомалага чиқарилган нақд пул улуши белгиланган кўрсаткичдан 12,5 фоиз кам бўлди. Шу билан бирга, тегишли чоралар кўрилаётганлигига қарамай, айрим ҳудудларда, жумладан, Фарғона, Андижон, Бухоро вилоятлари ва Тошкент шаҳрида газ, электр энергияси, телефон ва бошқа коммунал хизматлардан қарздорликлар катта суммаларни ташкил этаётгани, Қорақалпоғистон Республикаси, Сурхондарё ва Хоразм вилоятларида бундай қарздорликлар ҳажми тобора ортиб бораётганлиги танқид қилинди. Бу борада олиб борилаётган ишлар ҳақида мазкур вилоятлар ҳокимлари ўринбосарларининг ҳисоботлари тингланди. Йиғилишда ушбу аҳволни бартараф этиш юзасидан аниқ чора-тадбирлар белгиланди.

Шунингдек, мажлисда ҳудудий пул-кредит сиёсати комиссиялари раҳбарлари зиммасига Оила йили деб эълон қилинган 1998 йилда аҳолининг истеъмол молларига бўлган талаб ва эҳтиёжларини тўлароқ қондириш учун бозорларни харидоргир ва сифатли маҳсулотлар билан тўлдириш, қишлоқ аҳолисига савдо хизмати кўрсатишни яхшилаш, энг муҳими, аҳоли турмуш даражасини янада яхшилаш борасида мунтазам равишда зарурий чора-тадбирлар кўриб бориш вазифаси юклатилди.

Мажлисда республика пул-кредит сиёсати комиссияси аъзолари М.Нурмуродов, М.Собиров, Г.Ан, Ў.Ниғматов, М.Жумагелдиев ва А.Акмаловнинг муҳокама этилган масалалар юзасидан ҳисоботлари тингланди.

Мажлисда муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Мажлисда Вазирлар Маҳкамасининг Ахборот-таҳлил бошқармаси бошлиғи Г.Саидова иштирок этди.

(ЎзА)

АЙЛАНАДИ СОАТ МИЛЛАРИ — ДУШАНБА ХАБАРЛАРИ

ХУШ ХАБАР

ЙЎЛИНГ ЁРУҒ БЎЛСИН!

Хавотирлар тарқаб кетди. Солижон Шарипов ўзбек йигитлари ҳам коинотни забт этиши мумкинлигини исботлайдиган бўлди. Қирғизистоннинг Ўзган шаҳрида туғилган биринчи ўзбек фазогири эрта-индин парвозга кўтарилади.

Олис Американинг Техас штати Невада ўлкасидаги машҳур космодром ўзбек ўғлонини коинотга кузатиб қўяди.

Илоё, Солижоннинг йўли ёруғ бўлсин!

1998 ЙИЛ — ОИЛА ЙИЛИ

ЯНА БИР БАЙРАМ

Хотиржам кўнгилгагина байрам ярашади-да. Самарқанд шаҳридаги Боғишамол тумани ҳудудида Оила йили муносабати билан янги— Корхоналар куни байрам қилинадиган бўлди, деб ёзади ўз мухбиримиз Гули Чеҳра.

Шаҳардаги «Мусаффо« пайчилар жамиятида Корхоналар куни биринчи байрам сифатида нишонланди. Жамиятга қарашли 7 ва 28-болалар боғчаларида фарзандлар тарбияси қандайлиги кўриб чиқилди. Катта байрам концерти намойиш этилди. Корхоналар кунида шу жамоада ишловчилар ҳолидан хабар олинади, ҳол-аҳвол сўралади. Оиласидаги кайфиятга эътибор берилади. Зеро, бир жамоада меҳнат қилувчиларнинг ўзи бир оиладир. Шунинг учун ҳам корхонанинг байрами — шу ерда меҳнат қилувчи инсоннинг оиласидаги байрамга тенгдир.

ҚУВОНЧ

ТОҚҚА ГАЗ КЕЛДИ

Куни кеча Сурхондарё вилоятининг тоғли Ҳуфорда қишлоғига табиий газ келди, — деб хабар берди ЎзА мухбири Чори Тўхтаев. Тўпаланг дарёси бўйлаб жойлашган Дашти Калта, Ўзгариш, Тиргарон, Подахона, Шоҳқишлоқ сингари ўнлаб қишлоқ хонадонларига газ қувурлари тортилди.

ЖАВОБ

«ЭНДИ ЎЗИМ БОРАМАН»

(«Халқ сўзи», 1997 йил 10 декабрь)

Газетамизда Навбаҳор туманидаги «Учтут» жамоа хўжалигида электр чироқлари узилиш билан ёнаётганлиги сабабли, телефон орқали ўз уйидагилари билан боғлана олмаётган М. Эргашеванинг сўзлари эълон қилинган эди. Шу ҳақда Навоий вилоятидан таҳририятимизга жавоб келди. Унда ёзилишича, камчиликка асосан электр энергияси ҳисоб-китоб қилинмаганлиги учун 10-11 соатлаб ўчириб қўйилаётгани сабаб бўлган экан. Ва шу ҳол телефон алоқасига ҳам ўз таъсирини кўрсатган. «Ҳозир «Учтут» жамоа хўжалигида электр таъминоти яхшиланган», дея ёзибди НГППЭ (тўғриси, бу атамани хат рус тилида ёзилганлиги боис ўзбекчага ўгиролмадик — таҳ.) *бошлиғи Б. Тунгишбоев.*

ҲУРМАТЛИ ТАҲРИРИЯТ!

ТЎҒРИ НАРХЛАНГАНМИ?

Қишлоғимиз Шаҳрисабз шаҳридан қирқ километр узоқликда жойлашган. Ҳар куни уч марта «Шаҳрисабз — Оммағон» йўналиши бўйича автобус қатнайди. Бундан розимиз. Лекин чипта нархи бизда хиёл кўпроқ — 71 сўм.

Энди таққослаб кўрайлик: туманимиз марказидан Қаршигача 120 километр, лекин чипта баҳоси 90 сўм. 40 километрга эса 71 сўм. Шу тўғри нархланганми?

Абдуҳалим ХУДОЙҚУЛОВ.

Телефонларимиз: 133-15-22, 133-52-55, 133-07-48, 136-37-85

Соат милларини Қурбон ЭШМАТ кузатди.

ДОЛЗАРБ МАСАЛАГА БАҒИШЛАНДИ

Жиззах вилояти ҳокимлигида "Қишлоқ хўжалиги корхоналарини санация қилиш тўғрисида"ги Қонун ижросини таъминлашга бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Унда санация бўйича тузилган Ҳукумат комиссияси аъзолари, туман ҳокимлари ва хўжалик раҳбарлари иштирок этди.

Йиғилишни вилоят ҳокими Ш.Мирзиёев бошқарди.

Йиғилишда санацияга киритилган хўжаликларнинг иқтисодий-молиявий аҳволи ҳақидаги ахборотлар тингланди. Уларни молиявий соғломлаштиришга қаратилган аниқ чора-тадбирлар белгиланди. Хусусан, вилоятда фаолият кўрсатаётган 11 та иқтисодий ночор хўжаликка ташқи бошқарувчи тайинланди.

Шунингдек, йиғилишда санация қилиш тўғрисидаги қонунни изчил амалга ошириш билан боғлиқ долзарб вазифалар муҳокама қилинди, уларнинг ечимлари ҳақида фикр-мулоҳазалар билдирилди.

Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Марказий банки раиси — Республика санация комиссиясининг аъзоси Ф.Муллажонов иштирок этди.

(ЎзА)

ТАШҚИ БОШҚАРУВЧИ ТАЙИНЛАНДИ

Қишлоқ хўжалик корхоналарини санация қилиш масалалари бўйича тузилган Ҳукумат комиссияси аъзолари бир неча кун давомида Қашқадарё вилоятида бўлиб, иқтисодий ночор хўжаликлардаги аҳволни ўрганди. Вилоят ҳокимлигида бўлиб ўтган йиғилишда шу ҳақдаги ахборотлар тингланди. Бешта хўжаликка ташқи бошқарувчи тайинланди.

Республика Олий хўжалик суди раиси — қишлоқ хўжалик корхоналарини санация қилиш масалалари бўйича тузилган Ҳукумат комиссияси аъзоси М. Абдусаломов йиғилишда сўзга чиқди.

Йиғилишда вилоят ҳокими О. Пармонов қатнашди.

А.ТАЙПАТОВ.

ИСЛОҲОТЛАРНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШГА ЭЪТИБОР

Бухоро вилоятида ўтган йили иқтисодиётнинг барча соҳаларида муайян ўсишга эришилди. Бир минг олти юздан кўпроқ кичик ва хусусий корхона ташкил этилди. Ўттиз мингга яқин янги ишчи ўринлари очилди. Пул эмиссияси анча камайди, хорижий сармояларни ўзлаштириш ортди.

Вилоят фаоллари йиғилишида ана шу ҳақда гап борди. Унда Президентимиз Ислом Каримов Олий Мажлис ўнинчи сессиясида сўзлаган нутқида ўртага қўйган вазифалар асосида вилоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш, қишлоқ хўжалигида ислоҳотларни янада чуқурлаштириш масалалари муҳокама этилди.

Сўзга чиққанлар бу борада эришилган ютуқларни қайд этиш билан бирга, асосий эътиборни йўл қўйилган камчиликларга барҳам бериш зарурлигига қаратдилар. Жумладан, барча соҳаларда ҳам мавжуд имкониятлардан тўлиқ фойдаланилмади. Қишлоқ хўжалигида, унинг асосий тармоғи - пахтачиликда белгиланган режалар бажарилмади. Қишлоқ инфратузилмасини ривожлантириш, аҳолига маданий-маиший, савдо ва тиббий хизмат кўрсатиш борасида ҳам ҳали кўп иш қилиниши лозим.

Йиғилишда вилоятни 1998 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий кўрсаткичлари белгиланди.

Вилоят ҳокими С.Ҳусенов йиғилишда сўзга чиқди.

Илҳом САФАРОВ,
ЎзА мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ АХБОРОТИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1998 йил 20 январдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:

1 Австралия доллари	53,91	1 Норвегия кронаси	10,71
1 Австрия шиллинги	6,28	1 Польша злотийси	22,87
1 Англия фунт стерлинги	132,57	10 Португалия эскудоси	4,34
10 Бельгия франки	21,44	1 Сингапур доллари	46,80
1 Голландия гульдени	39,22	1000 Туркия лираси	0,38
10 Греция драхмаси	2,81	1 Финляндия маркаси	14,62
1 Дания кронаси	11,60	1 Франция франки	13,18
1 БАА дирхами	22,06	1 Швеция кронаси	10,07
1 АҚШ доллари	81,01	1 Швейцария франки	54,11
1 Миср фунти	23,87	1 ЭКЮ	87,31
1 Ирландия фунти	111,47	10 Жанубий Корея вони	0,51
1 Исландия кронаси	1,11	10 Япония иенаси	6,32
10 Испания песети	5,23	1 Россия рубли	13,51
100 Италия лираси	4,49	1 Украина гривнаси	42,73
1 Канада доллари	56,45	1000 Беларусь рубли	2,61
1 Хитой юани	9,79	1 Эстония кронаси	5,52
1 Кувайт динори	264,83	1 Латвия лати	135,47
100 Ливан фунти	5,31	1 Литва лити	20,25
1 Малайзия ринггити	19,71	1 Қозоғистон тенгеси	1,06
1 Германия маркаси	44,16	1 Қирғизистон соми	4,58

*/ Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

Лойиҳа

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ЕР КОДЕКСИ

1-БОБ. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Ер тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг асосий вазифалари ва принциплари

Ер умуммиллий бойликдир, Ўзбекистон Республикаси халқи ҳаёти, фаолияти ва фаровонлигининг асоси сифатида ундан оқилона фойдаланиш зарур ва у давлат томонидан муҳофаза қилинади.

Ер тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг асосий вазифалари ҳозирги ва келажак авлод манфаатларини кўзлаб ердан илмий асосланган тарзда оқилона фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш, тупроқ унумдорлигини тиклаш ва ошириш, табиий муҳитни асраш ва яхшилаш, хўжалик юритишнинг барча шаклларини тенг ҳуқуқлилик асосида ривожлантириш, юридик ва жисмоний шахсларнинг ер участкаларига бўлган ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида қонунчиликни мустаҳкамлаш учун шарт-шароит яратиш мақсадида ер муносабатларини тартибга солишдан иборат.

Ер тўғрисидаги қонун ҳужжатлари қуйидаги асосий принципларга асосланади:

муҳим табиий ресурс, фуқаролар ҳаётий фаолиятининг асоси сифатида ер фондини асраш, тупроқ сифатини яхшилаш ҳамда унинг унумдорлигини ошириш;

ерлардан оқилона, самарали ва белгиланган мақсадда фойдаланилишини таъминлаш;

қишлоқ хўжалиги учун мўлжалланган ерлар, энг аввало суғориладиган ерлар алоҳида муҳофаза этилишини, кенгайтириб борилишини ҳамда улардан қатъий мақсадга мувофиқ фойдаланилишини таъминлаш;

қишлоқ хўжалиги ерларининг унумдорлигини ошириш, ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш ҳамда ерларни муҳофаза қилиш тадбирларини амалга оширишда давлат томонидан қўллаб-қувватланиши;

ерга ва атроф табиий муҳитга зарар етказишнинг олдини олиш, экологик хавфсизликни таъминлаш;

ерга эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш шаклларининг хилма-хиллиги, ер муносабатлари иштирокчиларининг тенг ҳуқуқлилиги ҳамда уларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоя этилиши;

ердан ҳақ эвазига фойдаланиш;

ер тузишни ташкил этиш, ерларнинг мониторингини ўтказиш, ерларни районлаштириш ва давлат ер кадастрини юритиш, ерларнинг ҳолати ҳақидаги ахборотнинг тўлиқ ҳамда эркин фойдаланиладиган бўлишини таъминлаш.

2-модда. Ер тўғрисидаги қонун ҳужжатлари

Ер тўғрисидаги қонун ҳужжатлари ушбу Кодексдан, Ўзбекистон Республикасининг ер муносабатларини тартибга солувчи қонунлари ва бошқа қонун ҳужжатларидан иборат.

Қорақалпоғистон Республикасида ер муносабатлари Қорақалпоғистон Республикасининг қонун ҳужжатлари билан ҳам тартибга солинади.

Тоғ, ўрмон ва сув билан боғлиқ муносабатлар, тупроқ, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсидан, шунингдек атмосфера ҳавосидан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилишга оид муносабатлар махсус қонун ҳужжатлари билан тартибга солинади.

Башарти Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида Ўзбекистон Республикасининг ер тўғрисидаги қонун ҳужжатларидагидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади.

3-модда. Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ваколатлари

Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида қуйидагилар Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ваколатларига киради:

ер тўғрисида, ер ресурсларидан оқилона фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш тўғрисида қонунлар қабул қилиш, уларга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш;

ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ваколатига кирадиган бошқа масалаларни ҳал қилиш.

4-модда. Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ваколатлари

Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида қуйидагилар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ваколатларига киради:

ерлардан оқилона фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш соҳасидаги ягона давлат сиёсатини амалга ошириш;

ушбу Кодекс, бошқа қонунларга мувофиқ ер муносабатларини тартибга солиш тўғрисида норматив ҳужжатлар нашр этиш;

тупроқ унумдорлигини ошириш, табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги бошқа тадбирлар билан яхлит тарзда ерлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш юзасидан маҳаллий давлат ҳокимияти органлари билан биргаликда давлат дастурларини ишлаб чиқиш ва уларни амалга ошириш;

қишлоқ хўжалигининг табиий мослашувини ўтказишни, ер тузиш ишларини, ер мониторинги ва давлат ер кадастри юритилишини ташкил этиш;

давлат мулкидаги ерларни тасарруф этиш;

ер ресурсларидан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилишда вазирликлар, давлат қўмиталари ҳамда идораларнинг фаолиятини мувофиқлаштириш;

ерга эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқларини ушбу Кодекснинг 36-моддасига мувофиқ белгиланган тартибда тугатиш;

ерлардан оқилона фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини ташкил этиш;

ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ваколатига кирадиган бошқа масалаларни ҳал қилиш.

5-модда. Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида вилоятлар, Тошкент шаҳар давлат ҳокимияти органларининг ваколатлари

Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида қуйидагилар вилоятлар, Тошкент шаҳар давлат ҳокимияти органларининг ваколатларига киради:

тупроқ унумдорлигини ошириш, ерлардан оқилона фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш ҳудудий дастурларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;

ер ресурсларидан белгиланган мақсадда, оқилона ва самарали фойдаланиш, ерларни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини амалга ошириш;

ер тузиш ишларини, давлат ер кадастри ва ер мониторинги юритилишини ташкил этиш;

юридик шахсларга қишлоқ хўжалик эҳтиёжлари ҳамда бошқа давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун эгалик қилиш, фойдаланишга ва ижарага ер бериш;

қонун ҳужжатлари билан белгиланган рўйхатга мувофиқ олиб қўйиладиган ерлар, шу жумладан алоҳида муҳофаза этиладиган табиий ҳудудлар ҳамда тарихий-маданий объектлар жойлашган ерлардан, шаҳар атрофи ерлари ва шаҳарларнинг яшил минтақалари ерларидан, илмий-тадқиқот ташкилотлари ва ўқув юртларининг тажриба майдонлари, биринчи гуруҳга мансуб ўрмонларнинг ерларидан ташқари барча ерларни, катта-кичиклигидан қатъи назар, олиб қўйиш;

дипломатия ваколатхоналари,Ўзбекистон Республикасида аккредитация қилинган ва уларга тенглаштирилган халқаро ташкилотларга мазкур ваколатхоналарнинг биноларини, шу жумладан ваколатхона бошлиғи қароргоҳини қуриш учун ер участкаларини мулк қилиб сотиш;

ерга эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқларини ушбу Кодекснинг 36-моддасига мувофиқ белгиланган тартибда тугатиш;

ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида вилоятлар, Тошкент шаҳар давлат ҳокимияти органларининг ваколатига кирадиган бошқа масалаларни ҳал қилиш.

6-модда. Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида туманлар давлат ҳокимияти органларининг ваколатлари

Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида қуйидагилар туманлар давлат ҳокимияти органларининг ваколатларига киради:

ер ресурсларининг унумдорлигини ошириш, улардан оқилона ва самарали фойдаланиш, ерларни муҳофаза қилиш тадбирларини ишлаб чиқиш ҳамда амалга ошириш;

ерлардан оқилона фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини амалга ошириш;

фуқароларга, юридик шахсларга эгалик қилиш, фойдаланишга ёки ижарага ер бериш, шунингдек тубдан яхшилаш ишлари амалга оширилган суғориладиган ерлар, пичанзорлар ва яйловлардан ташқари ерларни; ўрмонлар билан қопланган ерлардан ташқари ўрмон фонди ерларини; саноат, транспорт, алоқа, мудофаа ва бошқа мақсадлар учун мўлжалланган ерларни; сув фонди ерларини олиб қўйиш — ҳар бир ер эгасига ва ердан фойдаланувчига ўн гектаргача миқдорда;

фуқароларга ерларни фермер хўжалигини юритиш учун ижарага бериш;

фуқароларга, юридик шахсларга заҳира ерлардан, ер участкасининг катта-кичиклигидан қатъи назар, эгалик қилиш, фойдаланишга ва ижарага ер бериш;

фуқароларга ер участкаларини мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик ҳуқуқини ким ошди савдоси асосида сотиш;

ер тузиш ишларини, давлат ер кадастри ва ер мониторинги юритилишини ташкил этиш;

ер участкаларига бўлган ҳуқуқни, шунингдек ерни ижарага олиш шартномаларини давлат рўйхатидан ўтказиш;

ерга эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқларини тугатиш сабаблари ушбу Кодекснинг 36-моддасига мувофиқ белгиланган тартибда тасдиқланганидан кейин ерга эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқларини тугатиш;

қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги корхоналари тузилган, қайта ташкил этилган ва тугатилган ҳолларда уларнинг ерга эгалик қилиши ва ердан фойдаланиши масалаларини ҳал этиш;

ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида туманлар давлат ҳокимияти органларининг ваколатларига кирадиган бошқа масалаларни ҳал қилиш.

7-модда. Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида шаҳарлар давлат ҳокимияти органларининг ваколатлари

Ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида қуйидагилар шаҳарлар давлат ҳокимияти органларининг ваколатларига киради:

ер ресурсларидан оқилона ва самарали фойдаланиш, ерларни муҳофаза қилиш тадбирларини ишлаб чиқиш ҳамда амалга ошириш;

ерлардан оқилона фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини амалга ошириш;

ер участкасининг катта-кичиклигидан қатъи назар, шаҳар доирасида унга эгалик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни ижарага бериш, шунингдек ерни олиб қўйиш, қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги корхоналарининг ерлари бундан мустасно;

ер участкаларига мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик ҳуқуқини ким ошди савдоси асосида фуқароларга сотиш;

ер тузиш ишларини, давлат ер кадастри ва ер мониторинги юритилишини ташкил этиш;

ер участкаларига бўлган ҳуқуқларни, шунингдек ерни ижарага бериш шартномаларини давлат рўйхатидан ўтказиш;

ерга эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқларини тугатиш сабаблари ушбу Кодекснинг 36-моддасига мувофиқ белгиланган тартибда тасдиқланганидан кейин ерга эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқларини тугатиш;

ер муносабатларини тартибга солиш соҳасида шаҳарлар давлат ҳокимияти органларининг ваколатларига кирадиган бошқа масалаларни ҳал қилиш.

2-БОБ. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ЕР ФОНДИ

8-модда. Ер фонди

Ўзбекистон Республикасида ер фонди ерлардан фойдаланишнинг асосий мақсадига қараб қуйидаги тоифаларга бўлинади:

1) қишлоқ хўжалиги ерлари - қишлоқ хўжалиги эҳтиёжлари учун ёки ана шу мақсадларга мўлжалланган ерлар. Қишлоқ хўжалиги ерлари: суғориладиган ва суғорилмайдиган (лалмикор) ерлар; ҳайдаладиган ерлар; пичанзорлар, яйловлар, кўп йиллик мевали дарахтлар ва токзорлар жойлашган ерларга бўлинади.

2) аҳоли пунктларининг ерлари (шаҳарлар, посёлкалар ва қишлоқ аҳоли пунктларининг ерлари) - шаҳар ва посёлка чегаралари доираларидаги, шунингдек қишлоқ аҳоли пунктлари чегаралари доираларидаги ерлар;

3) саноат, транспорт, алоқа, мудофаа мақсадларида ва бошқа мақсадларда фойдаланиш учун мўлжалланган ерлар - юридик шахсларга кўрсатилган мақсадларда фойдаланиш учун берилган ерлар;

4) табиатни муҳофаза қилиш, соғломлаштириш, рекреация мақсадларида фойдаланиш учун мўлжалланган ерлар — алоҳида муҳофаза этиладиган табиий ҳудудлар жойлашган ерлар, табиий даволаш омилларига эга бўлган ерлар, шунингдек оммавий дам олиш ва сайёҳлик учун фойдаланиладиган ерлар;

5) тарихий-маданий мақсадларда фойдаланиш учун мўлжалланган ерлар — тарихий-маданий ёдгорликлар эгаллаган ерлар;

6) ўрмон фонди ерлари - ўрмон билан қопланган, шунингдек ўрмон билан қопланмаган, бироқ ўрмон хўжалигининг эҳтиёжлари учун берилган ерлар;

7) сув фонди ерлари - сув объектлари, сув хўжалиги иншоотлари эгаллаган ерлар ва сув объектларининг қирғоқлари бўйлаб ажратилган зоналар;

8) заҳира ерлар.

9-модда. Ерларни тоифаларга бўлиш ва бир тоифадан бошқасига ўтказиш

Ерлар ер фонди тоифаларига ўзининг асосий фойдаланиш мақсадларига қараб бўлинади.

Ерлардан белгиланган мақсадда фойдаланиш - ер тузиш ва шаҳарсозликка доир ҳужжатларда акс эттириладиган, қонун ҳужжатларида ерлардан аниқ мақсадни кўзлаб фойдаланишнинг белгиланган тартиби, шартлари ва меъёрларидир.

Ерларни ер фонди тоифаларининг биридан бошқасига ўтказиш ерлардан асосий фойдаланиш мақсадлари ўзгарган ҳолларда амалга оширилади.

Ерларни ер фонди тоифаларига бўлиш ва бир тоифадан бошқасига ўтказиш ерни унга эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш учун беришга ҳақли бўлган органлар томонидан амалга оширилади.

Ерларнинг тоифалари ерни эгалик қилиш ва фойдаланиш учун беришга ҳақли бўлган органлар томонидан қабул қилинадиган ер участкалари бериш тўғрисидаги қарорларда, ерга эгалик қилиш ҳуқуқини тасдиқловчи гувоҳномаларда, шартномаларда, бошқа ҳужжатларда, давлат ер кадастри ҳужжатларида, ер участкаларига бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатидан ўтказиш ҳужжатларида кўрсатилади.

Ерларни бир тоифадан бошқасига ўтказишнинг белгиланган тартибини бузиш бундай ўтказиш фактларини ва улар асосида тузилган ер участкаларига доир битимларни ҳақиқий эмас деб топишга, шунингдек ер участкаларига бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатидан ўтказишни рад этишга асос бўлади.

10-модда. Ер участкаси

Ер участкаси — ер фондининг қайд этилган чегарага, майдонга, жойлашиш манзилига, ҳуқуқий режимга ҳамда давлат ер кадастри ва ер участкасига бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатидан ўтказиш ҳужжатларида акс эттириладиган бошқа жиҳатларга эга бўлган муайян қисмидир.

Ер участкаларининг чегараси планларда (чизмаларда) қайд этилади ва натура шаклида ажратилади. Ер участкасининг майдони натура шаклида чегаралар белгиланганидан кейин аниқланади.

Ер участкаси бўлинадиган ва бўлинмайдиган бўлиши мумкин.

Мўлжалланган фойдаланиш мақсадини ўзгартирмаган ва ёнғинга қарши, санитария, экологик, шаҳарсозлик ҳамда бошқа мажбурий нормалар ва қоидаларни бузмаган ҳолда қисмларга бўлиш мумкин бўлиб, бўлиш амалга оширилганидан кейин ҳосил бўлган қисмларнинг ҳар бири давлат рўйхатидан ўтказилиши лозим бўлган мустақил ер участкасини ташкил этадиган ер участкаси бўлинадиган ер участкаси ҳисобланади.

Мўлжалланган фойдаланиш мақсадига кўра мустақил ер участкаларига бўлиниши мумкин бўлмаган ер участкаси бўлинмайдиган ер участкаси ҳисобланади.

3-БОБ. ЕР РЕСУРСЛАРИНИ БОШҚАРИШ

11-модда. Ерларни табиий-қишлоқ хўжалик ҳудудларига бўлиш

Ерларни табиий-қишлоқ хўжалик ҳудудларига бўлиш — ҳудудларни табиий шароитлар ва қишлоқ хўжалиги ўсимликларининг агробиологик талабларини ҳисобга олган ҳолда бўлишдир.

Қишлоқ хўжалиги ерларидан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш ерларни табиий-қишлоқ хўжалик ҳудудларига бўлишга мувофиқ амалга оширилади.

Ерларни табиий-қишлоқ хўжалик ҳудудларига бўлиш тўғрисидаги норматив ҳужжатларнинг талаблари ер участкаларига тааллуқли қонуний мажбуриятлар туркумига киритилиб, фуқаролар ва юридик шахсларга ер бериш шартлари жумласига қўшилади.

Ерларни табиий-қишлоқ хўжалик ҳудудларига бўлишни ташкил этиш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан амалга оширилади.

12-модда. Ер тузишнинг вазифалари ва мазмуни

Ер тузиш ер тўғрисидаги қонун ҳужжатларини амалга оширишга, ерлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилишни ташкил этишга, ер ресурсларини ҳисобга олиш ва баҳолашга, қулай экологик муҳитни вужудга келтиришга ва табиий ландшафтларни яхшилашга, ер тузиш ишларининг ҳудудий ва ички хўжалик режаларини тузишга қаратилган тадбирлар тизимини ўз ичига олади.

Ер тузиш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари қарорига ёки юридик ва жисмоний шахсларнинг аризаларига мувофиқ амалга оширилади.

Ер тузиш истиқболга мўлжалланган, лойиҳалаш олдидан, хўжаликлараро ҳамда ички хўжалик ер тузиш ишларига бўлинади.

Истиқболга мўлжалланган ҳамда лойиҳалаш олдидан амалга ошириладиган ер тузиш ишларига қуйидагилар киради:

1) республика ва унинг минтақаларининг ер-сув ресурсларидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш чизмаларини ишлаб чиқиш;

2) туманлар ва вилоятларнинг ер тузилиши чизмаларини ишлаб чиқиш;

3) тупроқ унумдорлигини ошириш, ерлардан оқилона фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш билан боғлиқ истиқболга оид тахминларни, республика миқёсидаги ва минтақавий дастурларни ишлаб чиқиш;

4) табиатни алоҳида муҳофаза қилиш, рекреацион ва қўриқхона режимидаги ҳудуднинг жойлашишини ва чегаралари белгиланишини асослаш.

Хўжаликлараро ер тузиш ишларига қуйидагилар киради:

1) жойнинг ўзида овуллар, қишлоқлар, посёлкалар, туманлар, шаҳарлар, вилоятларнинг чегараларини белгилаш;

2) ерларнинг жойлашишидаги ноқулайликларни бартараф этган ҳолда мулкдорларнинг, янги ер эгалари ва ердан фойдаланувчиларнинг ер участкаларини ташкил этиш ҳамда мавжудларини тартибга солиш лойиҳаларини тузиш;

3) янги ташкил этилаётган, қайта ташкил этилаётган қишлоқ хўжалик корхоналари, муассасалари ҳамда ташкилотларига ер ажратиб бериш лойиҳаларини тузиш;

4) давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга ер ажратиб бериш лойиҳаларини тузиш;

5) ер участкаларини натурада ажратиб бериш, ер участкасига мулк ҳуқуқини, ерга эгалик қилиш ҳуқуқини ва ердан фойдаланиш ҳуқуқини тасдиқловчи ҳужжатларни тайёрлаш;

6) бузилган ерларни рекультивация қилиш, тупроқни сув ва шамол эрозиясидан, селлардан, кўчкилардан, сув босишидан, захлашдан, қуруқшаб қолишдан, заранглашишдан, ишлаб чиқариш чиқиндилари, радиоактив ва кимёвий моддалар билан ифлосланишдан ҳимоя қилиш, қишлоқ хўжалик ерларини яхшилаш, янги ерларни ўзлаштириш, тупроқ унумдорлигини сақлаб қолиш ва ошириш бўйича ишчи лойиҳаларини ишлаб чиқиш;

7) барча ерларни рўйхатга олиш ҳамда умуман, оқилона ёки белгиланган мақсадда фойдаланилмаётган ерларни муттасил аниқлаб бориш;

8) ерларни ресурс жиҳатидан баҳолаш, ерлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш юзасидан ер тузиш ҳужжатларини ишлаб чиқиш;

9) ерларни баҳолаш тадбирларини ўтказиш.

Хўжаликлараро ер тузиш туманлар ёки бир-бирлари билан ўзаро боғланган қишлоқ хўжалиги корхоналарининг маъмурий чегаралари доирасида қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилган тартибда амалга оширилади.

Хўжаликлараро ер тузиш лойиҳалари бошқа туманлар ёки шаҳар ва посёлкалар ҳудудига тегишли бўлган ҳолларда уларнинг чегараларини ўзгартириш масалалари ўша жойда маъмурий-ҳудудий тузилма чегараларини белгилаш тартибида ҳал қилинади.

Хўжаликлараро ер тузиш лойиҳалари тасдиқланганидан кейин натурага (жойга) кўчирилиб, мулкдорлар, ер эгалари ва ердан фойдаланувчилар ер участкаларининг чегаралари белгиланган намунадаги чегара белгилари билан ажратилади.

Хўжалик ичидаги ер тузиш қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг, шунингдек фермер хўжаликларининг ҳудудини хўжалик ичида ташкил этиб, илмий асосланган алмашлаб экишни жорий қилишни, барча қишлоқ хўжалик ерларини (пичанзорлар, яйловлар, боғлар, токзорлар ва бошқаларни) жойлаштиришни, тупроқ эрозиясига қарши кураш тадбирларини ишлаб чиқишни, шунингдек суғориладиган ерларни комплекс реконструкциялашни ўз ичига олади.

Хўжалик ичида ер тузиш лойиҳаларининг амалга оширилиши устидан муаллифлик назорати олиб борилади, муаллифлик назорати ер тузишнинг таркибий қисмидир.

Ер тузиш тартибида ерлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш билан боғлиқ бўлган бошқа лойиҳалар ҳам ишлаб чиқилиши мумкин.

Ер тузиш ишлари таркибида топография-геодезия, картография, тупроқ, агрокимё, геоботаника, тарихий-маданий ва бошқа текширишлар ҳамда изланишларни олиб бориш назарда тутилади.

13-модда. Ер тузиш лойиҳасини кўриб чиқиш ва тасдиқлаш

Жойда маъмурий-ҳудудий тузилма чегараларини ўрнатишга доир материаллар қонун ҳужжатларида белгилаб қўйиладиган тартибда, бошқа истиқболга мўлжалланган ҳамда лойиҳалаш олдидан ер тузиш ишларига доир материаллар эса, тармоқ норматив ҳуқуқий ҳужжатларига мувофиқ кўриб чиқилади ва тасдиқланади.

Хўжаликлараро ва хўжалик ичидаги ер тузиш лойиҳалари қишлоқ хўжалиги ҳамда ўрмон хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари бошқаруви мулкдорлари ёки улар ваколат берган органлар томонидан кўриб чиқилади ва қабул қилинади, шунингдек манфаатдор ташкилотлар билан келишилади.

Хўжаликлараро ер тузиш лойиҳалари вилоят ҳокими томонидан тасдиқланади. Юридик ва жисмоний шахсларга ер ажратиб бериш лойиҳалари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, вилоят, туман ва шаҳарлар ҳокимлари, посёлка, қишлоқ ва овул ўзини ўзи бошқариш органлари томонидан уларнинг ваколатлари доирасида тасдиқланади.

Қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг хўжалик ичидаги ер тузиш лойиҳалари туман ҳокими томонидан тасдиқланади.

Ер тузиш лойиҳаларига ўзгаришлар ушбу лойиҳаларни тасдиқлаган органларнинг (мансабдор шахсларнинг) рухсати билан киритилади.

Ер тузишни ер тузиш хизмати органлари давлат бюджети маблағлари ҳисобидан амалга оширади. Қишлоқ хўжалик экинзорларини жойлаштириш, ерларни яхшилаш ва муҳофаза қилиш, эрозияга қарши ва мелиорация тадбирларини амалга ошириш борасидаги ер тузиш лойиҳалари юридик ва жисмоний шахслар аризасига мувофиқ улар ҳисобидан амалга оширилиши мумкин.

14-модда. Ер мониторинги

Ер мониторинги ер таркибидаги ўзгаришларни ўз вақтида аниқлаш, уларга баҳо бериш, салбий жараёнларнинг олдини олиш ва оқибатларини тугатиш учун ягона ер фондининг ҳолатини кузатиб туриш тизимидан иборат.

Давлат ер кадастрини юритиш, ердан фойдаланиш, ер тузиш ишлари, ер фондидан белгиланган мақсадда ва оқилона фойдаланиш устидан давлат назоратини амалга ошириш, ерларни муҳофаза қилишни ахборот билан таъминлаш ер мониторинги асосида амалга оширилади.

Мониторинг тузилиши, мазмуни ва уни амалга ошириш тартибини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилайди.

15-модда. Давлат ер кадастри ва уни юритиш тартиби

Давлат ер кадастри ерларнинг табиий, хўжалик ва ҳуқуқий тартиби тўғрисидаги, уларнинг тоифалари, сифат кўрсаткичлари ва қиймати тўғрисидаги, ер участкаларининг жойлашган ўрни ва ўлчамлари тўғрисидаги, уларни ер участкалари мулкдорларига, ер эгаларига ва ердан фойдаланувчиларга тақсимлаш тўғрисидаги зарур, ишончли маълумотлар ва ҳужжатлар тизимидан иборат.

Давлат ер кадастри ер муносабатларини тартибга солиш, ердан оқилона фойдаланиш ва уни муҳофаза қилишни, ер тузиш ишларини ташкил этиш, ер тузиш, ер учун тўланадиган ҳақ миқдорини асослаш, хўжалик фаолиятига баҳо бериш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасини, маҳаллий давлат ҳокимияти органларини, посёлка, қишлоқ ва овуллар ўзини ўзи бошқариш органларини, манфаатдор юридик ва жисмоний шахсларни ер тўғрисидаги маълумотлар билан таъминлашга мўлжаллангандир.

Давлат ер кадастри ернинг қиймат баҳосини аниқлаш учун асос бўлади.

Давлат ер кадастрининг маълумотлари ерлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилишда, ер участкалари бериш ва уларни олиб қўйишда, ер учун тўланадиган ҳақ миқдорларини белгилашда, ер тузиш ишларини ўтказишда, хўжалик фаолиятига баҳо беришда ҳамда ерлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш юзасидан бошқа тадбирларни амалга оширишда мажбурий тартибда татбиқ этилади.

Давлат ер кадастрини юритиш тартибини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилайди.

Давлат ер кадастрини юритишни ер тузиш хизмати органлари бутун республика учун ягона тизим асосида давлат бюджети маблағлари ҳисобидан амалга оширадилар.

Давлат ер кадастрини юритиш топография-геодезия, картография, тупроқ, агрокимё, геоботаника ва бошқа йўналишдаги текширув ва изланишларни амалга ошириш, ерларни ҳисобга олиш ва уларга баҳо бериш, мулкдорларнинг, ер эгаларининг ва ердан фойдаланувчиларнинг ер участкаларини рўйхатга олиш билан таъминланади.

4-БОБ. ЕРГА БЎЛГАН МУЛКЧИЛИК. ЮРИДИК ВА ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРНИНГ ЕР УЧАСТКАЛАРИГА БЎЛГАН ҲУҚУҚЛАРИ

16-модда. Ўзбекистон Республикасида ерга бўлган мулкчилик

Ер — давлат мулки — умуммиллий бойликдир, ундан оқилона фойдаланиш зарур, у давлат томонидан муҳофаза этилади ҳамда олди-сотди қилинмайди, айирбошланмайди, ҳадя этилмайди. Ўзбекистон Республикасининг қонунларида белгиланган ҳоллар бундан мустасно.

17-модда. Юридик ва жисмоний шахсларнинг ер участкаларига бўлган ҳуқуқлари

Юридик шахслар ушбу Кодекс ва бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ ер участкаларига мулк ҳуқуқи, доимий эгалик қилиш, доимий фойдаланиш, муддатли фойдаланиш, ижара ҳуқуқи асосида эга бўлишлари мумкин.

Жисмоний шахслар ер участкаларига ушбу Кодекс ва бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ мулк ҳуқуқи, мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилиш, доимий фойдаланиш, муддатли фойдаланиш, ижара ҳуқуқи асосида эга бўлишлари мумкин.

Ер участкалари ушбу Кодекс ва бошқа қонун ҳужжатларида белгиланган асослар, шартлар ҳамда доирада юридик ва жисмоний шахсларнинг мулки бўлиши мумкин.

18-модда. Юридик ва жисмоний шахсларнинг ер участкаларига мулк ҳуқуқининг вужудга келиши

Юридик ва жисмоний шахсларнинг ер участкаларига мулк ҳуқуқи савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаси объектлари улар жойлашган ер участкалари билан бирга хусусийлаштирилганда қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда вужудга келади.

Дипломатия ваколатхоналари ва уларга тенглаштирилган, Ўзбекистон Республикасида аккредитация қилинган халқаро ташкилотларнинг ер участкаларига мулк ҳуқуқи уларга ўзлари ваколатхона биноси сифатида фойдаланаётган иморат ёки иморатнинг қисмлари, шу жумладан ваколатхона бошлиғининг қароргоҳи улар жойлашган ер участкалари, шунингдек мазкур ваколатхоналарнинг иморатларини қуриш учун ажратилган ер участкалари билан бирга сотилганда вужудга келади.

Чет эл юридик ва жисмоний шахсларининг - дипломатия корпуси ходимларининг, Ўзбекистон Республикасида аккредитация қилинган матбуот вакилларининг, фирмалар, компаниялар ва халқаро ташкилотлар доимий ваколатхоналари ходимларининг, чет эл инвестицияси иштирокидаги корхоналарда доимий асосда ишловчи шахсларнинг, шунингдек республикада доимий истиқомат қилувчи ва яшаш учун гувоҳномаси бўлган шахсларнинг ер участкаларига мулк ҳуқуқи уларга уй-жой бинолари шу бинолар жойлашган ер участкалари билан бирга қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда сотилганда вужудга келади.

19-модда. Ер участкаларига мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилиш ҳуқуқи

Ер участкасига мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилиш ҳуқуқи — мерос тариқасида ўтадиган ер участкасига умрбод эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқидир.

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари:

деҳқон хўжалиги юритиш;

якка тартибда уй-жой қуриш ва турар жойни ободонлаштириш;

жамоа боғдорчилиги ва узумчилиги юритиш учун;

шунингдек қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа ҳолларда мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилиш учун ер участкаси олиш ҳуқуқига эгадирлар.

Фуқароларнинг ерга мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилиш ҳуқуқи Мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилиш ҳуқуқига доир давлат ҳужжати билан тасдиқланади.

Давлат ҳужжатларининг шакллари, уларни рўйхатдан ўтказиш ва бериш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

20-модда. Ер участкаларига доимий ва муддатли эгалик қилиш ҳамда улардан фойдаланиш ҳуқуқи

Ер участкалари юридик ва жисмоний шахсларга доимий ва муддатли эгалик қилиш ҳамда улардан фойдаланиш учун берилиши мумкин.

Ер қишлоқ ва ўрмон хўжалиги юритиш учун, қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда эса, бошқа мақсадлар учун корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга доимий эгалик қилишга берилади.

Ер доимий ёки муддатли (вақтинча) фойдаланиш учун:

Ўзбекистон Республикасининг фуқароларига, шу жумладан жамоа полизчилиги юритиш учун;

саноат, транспорт ҳамда қишлоқ хўжалиги билан шуғулланмайдиган бошқа корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга;

чет эл инвестициялари иштирокидаги корхоналарга;

чет эл юридик ва жисмоний шахсларига берилади.

Ер қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда бошқа таш-

(Давоми 3-бетда).

Лойиҳа

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ЕР КОДЕКСИ

(Давоми. Боши 2-бетда).

килотлар ва шахсларга ҳам фойдаланиш учун берилади.

Фуқаролар, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг Ерга доимий эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқи ерга доимий эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқига доир давлат ҳужжатлари билан тасдиқланади.

Ердан муддатли фойдаланиш қисқа муддатли — уч йилгача ва узоқ муддатли — уч йилдан ўн йилгача бўлиши мумкин. Ишлаб чиқариш эҳтиёжлари талаб қилган ҳолларда бу муддатлар тегишинча қисқа муддатли ёки узоқ муддатли вақтинча фойдаланиш муддатларидан ортиқ бўлмаган даврга узайтирилиши мумкин. Ер участкаларидан муддатли фойдаланиш муддатларини узайтириш ана шу участкаларни берган органлар томонидан амалга оширилади.

Яйлов чорвачилиги учун ер участкалари қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларига йигирма беш йилгача муддатга берилиши мумкин.

21-модда. Ер участкаларига биргаликда эгалик қилиш ва улардан биргаликда фойдаланиш

Ер участкасини ушбу Кодекс 10-моддасининг бешинчи қисмига асосан бўлишнинг имконияти бўлмаса, бундай ер бир неча юридик ва жисмоний шахсларнинг биргаликда эгалик қиладиган ва фойдаланадиган ер участкаси деб эътироф этилади, бу ҳол Ерга доимий эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқига доир давлат ҳужжатларида акс эттирилади.

22-модда. Ер участкасига эгалик қилиш ва ундан доимий фойдаланиш ҳуқуқининг бошқа шахсга ўтиши

Корхона, бино, иншоот ёки бошқа кўчмас мулкка нисбатан мулк ҳуқуқи, хўжалик юритиш ҳуқуқи ёки уларни оператив бошқариш ҳуқуқи бошқа шахсга ўтган тақдирда ана шу объектлар билан биргаликда мазкур объектлар жойлашган ҳамда улардан фойдаланиш учун зарур бўлган ер участкасига эгалик қилиш ва ундан доимий фойдаланиш ҳуқуқи ҳам бошқа шахсга ўтади.

Уй-жойга, чорбоғга бўлган мулк ҳуқуқи (сотиб олиш, ҳадя ёки мерос бўйича олиш ва бошқа ҳолларда) жисмоний шахсга ўтган тақдирда ана шу иморатларга мулк ҳуқуқи билан биргаликда мазкур иморатлар жойлашган барча ер участкасига эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқи ҳам ўтади.

Бино, иншоот ёки бошқа кўчмас мулк жойлашган ер участкасига эгалик қилиш ва ундан доимий фойдаланиш ҳуқуқининг бошқа шахсга ўтиши мулкдорларнинг ёки улар вакил қилган органлар ҳамда шахсларнинг тегишли шартномалари, қарорлари асосида туман, шаҳар ер-кадастр дафтарига янги ер эгаси ёки ердан фойдаланувчи тўғрисидаги маълумотларни киритиш ва ер участкасига эгалик қилиш, ундан доимий фойдаланиш ёки мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилиш ҳуқуқини берувчи давлат ҳужжатини топшириш йўли билан расмийлаштирилади.

Бинонинг, иншоотнинг ёки бошқа кўчмас мулкнинг бир қисмига нисбатан мулк ҳуқуқи, хўжалик юритиш ҳуқуқи, уларни оператив бошқариш ҳуқуқи янги мулкдорга ёки бошқа ашёвий ҳуқуқларнинг эгасига ўтган тақдирда ер участкасининг бинонинг, иншоотнинг ёки бошқа кўчмас мулкнинг улушига мутаносиб бўлган қисмига эгалик қилиш ва ундан доимий фойдаланиш ҳуқуқи ҳам бошқа шахсга ўтади, ер участкасини бундай ажратиш мумкин бўлмаган ҳолларда, шунингдек ушбу модданинг учинчи қисмида назарда тутилган масалалар юзасидан низолашилган ҳолларда ер участкасининг тақсимланиши ер тузиш хизмати органлари томонидан амалга оширилиб, туман, шаҳар ҳокимининг қарори билан тасдиқланади ва шундан кейин ер участкасига эгалик қилиш ва ундан доимий фойдаланиш ҳуқуқи давлат рўйхатига олиниб, тегишли давлат ҳужжати берилади.

23-модда. Ер участкаларини эгалик қилиш ва фойдаланиш учун бериш

Ер участкаларини эгалик қилиш ва фойдаланиш учун бериш ер ажратиш тариқасида амалга оширилади.

Ер участкаларини ажратиб бериш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, вилоятлар, Тошкент шаҳри, туманлар, шаҳарлар ҳокимлари томонидан қонун ҳужжатларида белгилаб қўйиладиган тартибда амалга оширилади.

Эгаликдаги ёки фойдаланишдаги ер участкасини бошқа шахсларга бериш шу участка белгиланган тартибда олиб қўйилганидан кейингина амалга оширилади.

Саноат корхоналари, темир йўллар ва автомобиль йўллари, алоқа ва электр узатиш линиялари, магистрал трубопроводлар қуриш учун, шунингдек қишлоқ хўжалиги билан боғлиқ бўлмаган бошқа эҳтиёжлар учун қишлоқ хўжалигига мўлжалланмаган ерлар ёки қишлоқ хўжалиги учун яроқсиз бўлган ерлар ёхуд қишлоқ хўжалигининг сифати ёмон ерлари берилади. Мазкур мақсадлар учун ўрмон фондига қарашли ерлардан ер участкалари асосан ўрмон билан қопланмаган майдонлар ёки бутазорлар ва арзонбаҳо ўсимликлар билан қопланган майдонлар ҳисобидан берилади.

Ер тузиш хизмати органлари берилган ер участкасининг чегараларини натурада (жойнинг ўзида) белгилагунларича ва ерга эгалик қилиш ёки ундан фойдаланиш ҳуқуқини тасдиқлайдиган ҳужжатлар берилгунча ана шу участкага эгалик қилиш ва ундан фойдаланишга киришиш тақиқланади.

Ер участкаларини эгалик қилиш ва фойдаланиш учун бериш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

24-модда. Ер участкаси ижараси

Ер участкасининг ижараси ер участкасига ижара шартномаси шартларида муддатли, ҳақ эвазига эгалик қилиш ва фойдаланишдан иборатдир.

Ер участкасини келишув асосида қуйидагилар ижарага берадилар:

Ўзбекистон Республикаси фуқароларига ва юридик шахсларига — туман ва шаҳар ҳокимлари;

чет эл инвестициялари иштирокидаги корхоналарга, халқаро бирлашмалар ва ташкилотларга, чет эллик юридик ва жисмоний шахсларга — Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Қишлоқ хўжалиги корхоналари ер участкаларини ички хўжалик ижараси тартибида фақат қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши учун ижарачиларга бириктириб қўйиши мумкин.

Ижарага берилган ер участкаси ёки унинг бир қисмини иккиламчи ижарага бериш тақиқланади.

Ижарага берилган ер участкалари олди-сотди, гаров, ҳадя, айирбошлаш объекти бўлиши мумкин эмас. Кредитлар олиш учун ер участкасини ижарага олиш ҳуқуқи гаровга қўйилиши мумкин. Ижарачи ижара шартномасида назарда тутилган ҳоллардагина ер участкасига бўлган ўзининг ижара ҳуқуқларини ижарага берувчининг розилигисиз гаровга қўйишга ҳақлидир.

Ер участкалари ижарасининг шартлари ва муддатлари тарафларнинг келишувига биноан белгиланади ва шартномада мустаҳкамлаб қўйилади. Қишлоқ хўжалиги учун мўлжалланган ерлар эллик йилгача бўлган, бироқ ўн йилдан кам бўлмаган муддатга ижарага берилиши мумкин.

Ижарачи ер участкалари ижара шартномасининг амал қилиш муддати тугаганидан кейин шартномани янгилашда бошқа тенг шароитларда устун ҳуқуққа эга.

Ерларни ижарага олганлик учун ҳақ тўлаш тартиби ва унинг миқдори ижара шартномасида қонун ҳужжатларига мувофиқ белгиланади.

Ерни ижарага олиш шартномаси тарафларнинг келишуви билан, бундай келишувга эришилмаган тақдирда, суднинг ҳал қилув қарори билан муддатидан олдин бекор қилинади.

Ер участкаларини ижарага бериш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

25-модда. Ер участкаларидан қидирув ишлари учун фойдаланиш

Геология-суратга олиш, қидириш, геодезия ва бошқа йўналишдаги қидирув ишларини амалга оширувчи корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар бу ишларни белгиланган тартибда қабул қилинган қарорлар ва шартномалар асосида барча тоифадаги ерларда ер эгаларидан, ердан фойдаланувчилардан ва ижарачилардан ер участкалари олиб қўйилмаган ҳолда амалга оширишлари мумкин.

Суғориладиган ҳайдов ерларида, боғларда, узумзорлар, тутзорлар, мевазорлар, тубдан яхшилаш ишлари амалга оширилган пичанзорлар ва яйловларда, биринчи гуруҳ ўрмонлари билан қопланган ерларда, шунингдек, табиатни муҳофаза қилиш, соғломлаштириш, рекреацион ва тарихий-маданий объектлар бўлган ерларда қидирув ишларини амалга ошириш учун рухсатномани вилоят ҳокими, бошқа ерларда эса, туман ва шаҳар ҳокимлари бир йилдан ортиқ бўлмаган муддатга берадилар.

Қидирув ишларини олиб борувчи корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар иш давомида бузилган ер участкаларини белгиланган мақсадларда фойдаланиш учун ўз ҳисобларидан яроқли ҳолатга келтиришга ва ер эгаларига, ердан фойдаланувчиларга ҳамда ижарачиларга топширишга, ерлар, экинлар, дов-дарахтлар, ўрмонлар, сувлар ва бошқа табиат объектларининг, трубопроводлар, канализация, мелиорация тармоқлари ва бошқа иншоотларнинг яроқли ҳолда сақланишини таъминлаш учун чоралар кўришга, шунингдек ерларни вақтинча эгаллаб туриш муносабати билан ер эгаларига, ердан фойдаланувчиларга ва ижарачиларга келтирилган зарарни (шу жумладан бой берилган фойдани) тўлашга мажбурдирлар.

26-модда. Ер участкаларидан иморат қуриш учун фойдаланиш

Ер участкаларини (ҳайдаладиган ерлар бундан мустасно) доимий эгалик қилиш ва фойдаланиш, мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилиш, муддатли (вақтинча) фойдаланиш, ижара учун олган юридик ва жисмоний шахслар шаҳарсозлик, уй-жой тўғрисидаги, табиатни ва тарихий-маданий обидаларни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларига ҳамда бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ ер участкасини сақлаш мажбуриятлари бажарилган тақдирда ўзлари сотиб олган бинолар, иморатлар, иншоотларни белгиланган тартибда бузиш ёки реконструкция қилиш, янгиларини қуришга ҳақлидир.

27-модда. Фуқароларга якка тартибда уй-жой қуриш ва унга хизмат кўрсатиш учун ер участкалари бериш ёки сотиш

Шаҳарлар ва посёлкаларда, шунингдек қишлоқ хўжалиги ҳамда ўрмон хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг эгалигидаги ерлар таркибига кирмаган қишлоқ аҳоли пунктларида доимий яшаб турган жисмоний шахсларга якка тартибда уй-жой қуриш ва унга хизмат кўрсатиш учун мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилиш ҳуқуқи асосида қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ҳар бир оилага 0,06 гектаргача ер участкалари берилади.

Якка тартибда уй-жой қуриш учун 0,04 гектаргача ер участкалари мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилишга белгиланган тартибда ким ошди савдоси асосида сотилади.

28-модда. Ер учун ҳақ

Ўзбекистон Республикасида ердан фойдаланганлик учун ҳақ тўланади.

Ўз мулкида, эгалигида ва фойдаланишида ер участкалари бўлган юридик ва жисмоний шахслар ер учун ҳақ тўлайдилар. Ер учун ҳақ ҳар йили тўланадиган ер солиғи шаклида олинади, унинг миқдори ер участкасининг сифатига, жойлашишига ва сув билан таъминланиш даражасига қараб белгиланади.

Ер солиғининг миқдорлари, уни ҳисоблаш ва тўлаш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

Ер участкалари ижарага берилганда ер учун ҳақ ижара ҳақи шаклида олинади, унинг миқдори тарафларнинг келишувига мувофиқ белгиланади, лекин у ер солиғи ставкасининг бир бараваридан кам ва уч бараваридан кўп бўлмаслиги керак, ердан қишлоқ хўжалик эҳтиёжлари учун фойдаланилган тақдирда ер солиғи ставкасининг бир баравари миқдорида бўлади.

29-модда. Ер участкасини сақлаш вазифаси

Эгалик қилиш, фойдаланиш, ижара учун берилган ёки бошқа асосларга биноан сотиб олинган ер участкасини сақлаш қонун ҳужжатларига мувофиқ қуйидаги мажбуриятлар ва шартлар билан таъминланиши мумкин:

ер участкасини сотиш ёки ўзгача тарзда бошқаларга ўтказишни тақиқлаш;

ер участкасини ижарага ва ижарачи ер участкасини ижарага беришини тақиқлаш;

ер участкасидан фойдаланишнинг белгиланган мақсадини ўзгартиришни тақиқлаш;

фаолиятнинг айрим турларини тақиқлаш;

белгиланган тартибда келишувсиз кўчмас мулкнинг ташқи кўриниши ўзгартирилишини, иморат, бино, иншоот реконструкция қилинишини ёки уни бузишни тақиқлаш;

ер унумдорлигини сақлаш ва ошириш, ирригация ва мелиорация тизимларини ишга яроқли ҳолатда сақлаш чора-тадбирларини амалга ошириш;

ер участкасида қурилиш қилишни ёки уни ўзлаштиришни белгиланган муддатлар давомида бошлаш ва тугаллаш;

ер участкасида табиатни муҳофаза қилиш талабларига риоя қилиш ёки муайян ишларни бажариш, шу жумладан тупроқ қатламини, ноёб ўсимликларни, табиат, тарих ва маданият ёдгорликларини сақлаб қолиш;

қонун ҳужжатларида белгиланган бошқа мажбуриятлар, чеклаш ёки шартлар.

Ер участкасини сақлаш шартлари унинг ҳуқуқий мақомига киритилиб, у давлат рўйхатидан ўтказилиши лозим ва ер участкаси бошқа шахсга ўтганида сақлаб қолинади.

Ер участкасини сақлаш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

30-модда. Ер участкаси сервитути

Ер участкаси сервитути - қўшни бўлган бир ёки бир нечта ер участкаларидан чекланган тарзда фойдаланиш ҳуқуқидир.

Сервитут қуйидаги мақсадларда белгиланиши мумкин:

ер участкаси орқали пиёда ёки транспортда ўтиш;

ер участкасида дренаж ишлари ўтказиш;

ер участкасидан ирригация, муҳандислик, электр ва бошқа линиялар ҳамда тармоқлар ўтказиш ва уларни таъмирлаш учун фойдаланиш;

ер участкасида экинзор ва молларни суғориш;

ер участкаси орқали ҳайвонларни ҳайдаб ўтиш;

қидирув, тадқиқот ва бошқа ишларни бажариш учун ер участкасидан вақтинча фойдаланиш;

ер участкасида ихота дарахтлари экиш ва бошқа табиатни муҳофаза қилиш объектларини бунёд этиш;

бошқа сервитутлар.

Сервитут ер участкаларининг эгалари, фойдаланувчилари ва ижарачилари ўртасидаги келишувга мувофиқ, келишувга эришилмаган тақдирда эса суднинг ҳал қилув қарорига биноан белгиланади.

Сервитут давлат рўйхатидан ўтказилиши лозим ва у ер участкаси бошқа шахсга ўтган вақтда сақланиб қолади. Сервитут уни белгилашга сабаб бўлган асослар барҳам топса тугатилиши мумкин.

31-модда. Ер участкасига бўлган ҳуқуқнинг вужудга келиши

Юридик ва жисмоний шахсларнинг ер участкасига бўлган ҳуқуқи жойларда чегаралар белгиланганидан, ер участкаларининг планлари (чизмалари) ва тавсифлари тузилиб, ер участкаларига бўлган ҳуқуқни тасдиқловчи ҳужжатлари давлат рўйхатидан ўтказилганидан кейин вужудга келади.

32-модда. Ер участкасининг плани (чизмаси). Ер участкасининг чегараларини жойда белгилаш

Ер участкасининг плани (чизмаси) — ер участкасининг топографик плани (чизмаси) бўлиб, унда қабул қилинган белгиларга мувофиқ муайян ер участкасининг чегараларида вақт жиҳатидан энг сўнгги ер қурилиши лойиҳасига мувофиқ сўнгги бор суратга олинган пайтдаги бутун вазият ва рельеф кўрсатилади.

Ер участкасининг чегараларини жойда ва хариталарда дастлабки тарзда белгилаш ажратиб бериш учун ер участкаси танланган вақтда уни бериш тўғрисида қарор қабул қилингунига қадар амалга оширилади.

Ер участкасининг планини ва тавсифини тузиш, жойда унинг чегараларини белгилаш ишлари ер тузиш ташкилотлари томонидан бажарилади ва маҳаллий ҳокимият органлари томонидан тасдиқланади.

Ер участкасининг тасдиқланган плани ер участкасига бўлган ҳуқуқни тасдиқловчи ҳужжатларнинг ажралмас қисми бўлиб қолади. Ер участкалари планларининг (чизмаларининг) асли кадастрга доир ҳужжатлар орасида сақланади, нусхалари эса ер участкаси олувчининг қўлига берилади.

Ер участкасининг плани ва тавсифини тайёрлаш, марза белгиларини ўрнатиш, башарти қонун ҳужжатларида бошқача қоида белгиланмаган бўлса, ер участкаси олувчининг маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

33-модда. Ер участкаларига бўлган ҳуқуқни тасдиқловчи ҳужжатлар

Ер участкасига доимий эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқига оид давлат ҳужжатлари, Мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилиш ҳуқуқига оид давлат ҳужжати, Ер участкасига мулк ҳуқуқига оид давлат ордери, ер участкаси ижараси шартномаси ёки ер участкасидан муддатли фойдаланиш шартномаси ер участкасига бўлган ҳуқуқни тасдиқловчи ҳужжатлардир.

Бу ҳужжатларда ер участкасига берилаётган ҳуқуқ, ер участкасидан аниқ мақсадда фойдаланиш, ер участкасини ўзлаштириш муддатлари, ер участкасини сақлаш вазифалари ва сервитутларнинг мавжудлиги кўрсатилади.

34-модда. Ер участкалари бериш масалаларини кўриш бўйича комиссиялар

Ер участкаларини эгалик қилишга, фойдаланишга ва ижарага бериш масалаларини кўриб чиқиш учун маҳаллий давлат ҳокимияти органлари ҳузурида ҳокимлар бошчилигидаги доимий ишлайдиган комиссиялар тузилиб, улар таркибига ер тузиш хизмати, табиатни муҳофаза қилиш, архитектура, санитария-эпидемиология хизмати органлари, фуқаролар йиғинларининг вакиллари ва бошқа шахслар киритилади.

35-модда. Ер участкаларига бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатидан ўтказиш

Ер участкалари давлат ер кадастрида рўйхатдан ўтказилади.

Юридик ва жисмоний шахсларнинг ер участкаларига бўлган ҳуқуқлари давлат рўйхатидан ўтказилиши керак.

Ер участкасига бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатидан ўтказиш ер участкаси жойлашган ерда амалга оширилади ҳамда давлат реестрига қуйидагиларни киритишдан иборат:

1) ер участкасига бўлган ҳуқуқни олган шахс тўғрисидаги маълумотлар;

2) ер участкасининг тавсифи (ерларнинг тоифаси, фойдаланиш мақсади, майдонининг тури, сатҳи, биргаликда эгалик қилиш ва фойдаланиш улуши, чегаралари, кадастр тартиб рақами ва бошқа тавсифлари);

3) ер участкаси бериш, ер участкасини сақлаш вазифалари ва сервитутлар тўғрисидаги шартнома шартларига оид маълумотлар;

4) ваколатли органларнинг ер участкасини давлат ёки жамоат эҳтиёжлари учун ажратиб олиш зонасига киритиш тўғрисидаги қарорлари;

5) қонун ҳужжатларида белгиланган бошқа маълумотлар.

Ер участкасига бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатидан ўтказиш ер участкасига бўлган ҳуқуқлар тўғрисидаги зарур ҳужжатлар келиб тушган пайтдан эътиборан ўн кунлик муддат ичида маҳаллий ҳокимият органи томонидан амалга оширилади.

Ер участкасига бўлган ҳуқуқлар тўғрисида давлат рўйхатидан ўтказилганлик гувоҳномаси рўйхатга олинган сана ва тартиб рақами кўрсатилган ҳолда берилади.

Ер участкасига бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатидан ўтказишни рад этиш учун қуйидагилар асос бўлади:

1) ер участкасига бўлган ҳуқуқлар тўғрисидаги зарур ҳужжатларнинг йўқлиги;

2) тақдим этилган ҳужжатларда ушбу модданинг учинчи қисмида назарда тутилган маълумотларнинг йўқлиги;

3) ер участкасининг белгиланган мақсади жорий этилган қоидаларни бузган ҳолда ўзгартирилганлиги;

4) ер участкаси умумий майдонининг белгиланган нормалари келишув натижасида бузилганлиги;

5) давлат рўйхатидан ўтказиш органида мазкур ер участкаси кимга тегишли эканлиги тўғрисида низо борлигидан далолат берувчи ҳужжатлар мавжудлиги;

6) давлат рўйхатидан ўтказиш органида ер участкасини мусодара қилиш тўғрисида суд чиқарган қарор мавжудлиги;

7) рўйхатга олиш йиғими тўланганлиги тўғрисида ҳужжат йўқлиги.

Ер участкаларини давлат рўйхатидан ўтказиш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

36-модда. Ер участкаларига бўлган ҳуқуқни тугатиш

Ер участкаларига мулк ҳуқуқи қуйидаги ҳолларда тугатилади:

1) савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаси объектлари, шунингдек уй-жой бинолари ва бошқа бинолар ёки биноларнинг бир қисми шу бинолар жойлашган ер участкалари билан бирга сотилганда;

2) давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаси объектлари, шунингдек уй-жой бинолари ва бошқа бинолар ёки биноларнинг бир қисми улар жойлашган ер участкалари билан биргаликда мулкдорнинг розилиги билан сотиб олинганда;

3) қонунда белгиланган ҳолларда савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаси объектлари, шунингдек уй-жой бинолари ва бошқа иморатлар ёки иморатларнинг бир қисми улар жойлашган ер участкалари билан бирга мусодара этилганда.

Қуйидаги ҳолларда бутун ер участкасига ёки унинг бир қисмига доимий эгалик қилиш ҳуқуқи ёхуд ундан доимий ёки муддатли фойдаланиш ҳуқуқи тугатилади:

1) ер участкасидан ихтиёрий воз кечилганда;

2) ер участкаси берилган муддат тугаганда;

3) юридик шахснинг фаолияти тугаганда;

4) ерни ижарага бериш шартномаси бекор қилинганда;

5) хизматда фойдаланиш учун ер бериб қўйишга асос бўлган меҳнат муносабатлари тугатилганда, агар қонун ҳужжатларида бошқача ҳол назарда тутилган бўлмаса;

6) ердан белгиланганидан бошқа мақсадларда фойдаланилганида;

7) ер участкасидан оқилона фойдаланилмаганда, бу нарса қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар учун ҳосилдорлик даражаси беш йил мобайнида нормативдан (кадастр баҳосига кўра) паст бўлишида ифодаланганда;

8) ер участкасидан тупроқ унумдорлиги пасайишига, унинг кимёвий ва радиоактив зарарланишига, экология вазияти ёмонлашувига олиб келадиган усулларда фойдаланилган тақдирда;

9) қонун ҳужжатларида белгиланган муддатларда ер солиғи, шунингдек ижара шартномасида белгиланган муддатларда ижара ҳақи мунтазам тўланмаганида;

10) қишлоқ хўжалиги эҳтиёжлари учун бериб қўйилган ер участкасидан бир йил давомида ва қишлоқ хўжалиги соҳасига тааллуқли бўлмаган эҳтиёжлар учун бериб қўйилган ер участкасидан икки йил мобайнида фойдаланилмаганида;

11) мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик ҳуқуқини берувчи ордер ким ошди савдоси асосида олинганидан кейин ер участкасидан икки йил мобайнида фойдаланилмаганида, ер участкасига мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик ҳуқуқи гаровда бўлган тақдирда эса - гаров шартномаси муддати мобайнида фойдаланилмаганида. Фойдаланилмаётган ер участкалари аввалги эгаларига улар тўлаган ҳақ қиймати қопланган ҳолда олиб қўйилади;

12) ерлар олиб қўйилганида.

Қонун ҳужжатларида ерга доимий эгалик қилиш ҳуқуқини, ердан доимий фойдаланиш ва ерни ижарага олиш ҳуқуқини тугатишнинг бошқа ҳоллари ҳам назарда тутилиши мумкин.

Ушбу модданинг иккинчи қисми 1-5-бандларида кўрсатилган ҳолларда ерга доимий эгалик қилиш ҳуқуқини ва ердан доимий ёки муддатли фойдаланиш ҳуқуқини тугатиш ер тузиш хизмати органларининг тақдимномасига мувофиқ ҳуқуқларни тугатиш асослари тўғрисидаги тасдиқловчи ҳужжатлар бўйича туман, шаҳар ҳокимларининг қарорлари билан амалга оширилади.

Ушбу модданинг иккинчи қисми 6-11- бандларида кўрсатилган ҳолларда ерга доимий эгалик қилиш ҳуқуқини ва ердан доимий ёки муддатли фойдаланиш ҳуқуқини тугатиш ер участкаларини эгалик қилишга ва фойдаланишга берган туман, шаҳар ва вилоятлар ҳокимлари томонидан амалга оширилади. Мазкур мансабдор шахсларнинг ерга доимий эгалик қилиш ҳуқуқини, ердан доимий ёки муддатли фойдаланиш ҳуқуқини тугатиш ҳақидаги қарорига рози бўлмаган юридик ва жисмоний шахслар бу қарор устидан суд тартибида шикоят қилишлари мумкин.

Ушбу модда биринчи қисмининг 2-бандида ҳамда иккинчи қисмининг 5,7 ва 8-бандларида қайд этилган ҳолларда ер участкаларига мулк ҳуқуқини, ерга доимий эгалик қилиш ва ундан доимий ёки муддатли фойдаланиш ҳуқуқини тугатиш тўғрисидаги қарорлар устидан судга шикоят қилиниши мумкин.

Ер участкаларига мулк ҳуқуқи, ерга доимий эгалик қилиш ҳуқуқи ва ердан доимий ёки муддатли фойдаланиш ҳуқуқини тўхтатиш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

Ер участкасининг эгаси, фойдаланувчиси, ижарачиси ер участкасига бўлган ҳуқуқидан воз кечишидан яққол далолат берувчи хатти-ҳаракатлар (жўнаб кетиши, ер участкасидан фойдаланмаслиги) содир этган тақдирда бу ер участкаси эгасиз мулк тариқасида ҳисобга олинади.

Ер участкасига бўлган ҳуқуқлардан воз кечиш бу ер участкасининг эгаси, фойдаланувчиси, ижарачисининг мажбуриятлари ер участкаси бошқа шахсга берилгунга қадар, бироқ воз кечилган пайтдан ёки эгасиз мулк тариқасида давлат рўйхатига олинган кундан эътиборан узоғи билан бир йил мобайнида тугатишга сабаб бўлмайди.

37-модда. Ерларни давлат ёки жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйиш, сотиб олиш

Ер участкаси ёки унинг бир қисми давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун ер эгасининг розилиги билан ёки ердан фойдаланувчи билан келишилган ҳолда - туман, шаҳар, вилоят, Тошкент шаҳар ҳокимларининг қарорига ёхуд Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорига биноан олиб қўйилади.

Ер эгаси ва ердан фойдаланувчи вилоятлар, Тошкент шаҳри, туман, шаҳар ҳокимларининг Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ер участкасини олиб қўйиш ҳақидаги қарорларига рози бўлмаган тақдирда бу қарорлар устидан судга шикоят қилиши мумкин.

Корхоналар, бинолар ва иншоотлар қуриш учун ер участкаларини олиб қўйишдан манфаатдор бўлган корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар лойиҳалаш ишлари бошлангунча объект қуриладиган жойни, участканинг тахминий майдони ва уни ажратиш шартларини ер эгалари ва ердан фойдаланувчилар, шунингдек вилоятлар, Тошкент шаҳри, туман ва шаҳарлар ҳокимлари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси билан ҳудудни комплекс ривожлантиришни таъминлашни эътиборга олиб, олдиндан келишиб олишлари шарт.

Юқорида айтилган тарзда олдиндан келишиб олмасдан туриб, лойиҳа ишларини молиялашга йўл қўйилмайди.

Ерларни давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйиш ҳамда объект қуриладиган жойни олдиндан келишиб олиш, шунингдек ер ажратиб беришни расмийлаштириш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

Юридик ва жисмоний шахслар, шу жумладан, чет эллик юридик ва жисмоний шахсларнинг мулки бўлган ер участкасини давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаси объектлари ёки уй-жой биноси ва бошқа бино ёки бинонинг бир қисми билан бирга сотиб олиш ушбу Кодекснинг 41-моддасида назарда тутилган кафолатлар таъминланган ҳолда вилоят, туман ва шаҳар ҳокимларининг қарорига биноан амалга оширилади.

38-модда. Ер тўғрисидаги қонун ҳужжатлари бузилганда ерларни олиб қўйиш

Ушбу Кодекс 36-моддаси иккинчи қисмининг 6-11-бандларида назарда тутилган ҳолларда ерлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини амалга оширувчи орган ер эгасини ёки ердан фойдаланувчини олдиндан огоҳлантирганидан кейин ер участкаси берган органга ер тўғрисидаги қонун ҳужжатлари бузилганлиги учун ер участкасини олиб қўйиш ҳақида тақдимнома киритади. Ер участкасини берган орган тақдимнома асосида бир ойлик муддатда ер участкасини олиб қўйиш ҳақида қарор чиқаради. Ер участкасини олиб қўйиш масаласини ҳал қилиш ваколат доирасига кирувчи орган зарур ҳолларда ерларнинг ҳолатини ҳамда ер эгаси ёки ердан фойдаланувчи ерлардан оқилона фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш учун амалга ошираётган чора-тадбирларнинг ҳолати ва сифатини қўшимча равишда текшириш тайинлашга ҳақли.

5-БОБ. ЕР ЭГАСИ ВА ЕРДАН ФОЙДАЛАНУВЧИНИНГ ҲУҚУҚ ВА МАЖБУРИЯТЛАРИ

39-модда. Ер эгаси, ердан фойдаланувчи ва ижарачининг ҳуқуқлари

Ер эгаси, ердан фойдаланувчи ва ижарачи қуйидаги ҳуқуқларга эга:

1) ер участкасида унинг аниқ мақсадига мувофиқ мустақил хўжалик юритиш;

2) қишлоқ хўжалик экинлари ва ниҳоллар, дов-дарахтлар, етиштирилган қишлоқ хўжалик маҳсулоти ва уни сотишдан олинган даромадга мулк ҳуқуқи;

3) ер участкасида мавжуд бўлган кенг тарқалган фойдали қазилмалар, ўрмонзорлар, сув обеъктларидан белгиланган тартибда хўжалик эҳтиёжлари учун фойдаланиш, шунингдек ернинг бошқа фойдали хоссаларини ишга солиш;

4) суғориш, захини қочириш, агротехника ва бошқа мелиорация ишлари ўтказиш;

5) қишлоқ хўжалик экинларини, дов-дарахтларни суғориш ҳамда бошқа мақсадлар учун суғориш манбаларидан лимитларга мувофиқ сув олиш;

6) белгиланган тартибда уй-жойлар, ишлаб чиқариш, маданий-маиший ҳамда бошқа иморатлар ва иншоотларни барпо этиш, ер участкаларининг аниқ мақсади ва лойиҳа ҳужжатларига мувофиқ уларни қайта қуриш ва бузиб ташлаш;

7) ер олиб қўйилган тақдирда ўзига етказилган зарарни (шу жумладан, бой берилган фойдани) қоплаш ёки ер участкасидан ихтиёрий равишда воз кечилганида сарфланган харажатларни тўлиқ тўлаш;

8) ер участкасини ёки унинг бир қисмини қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда муддатли фойдаланишга бериш.

Ер эгаси бўлган фуқаро деҳқон хўжалиги юритиш, якка тартибда уй-жой қуриш учун ким ошди савдоси асосида олинган ер участкасига мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик ҳуқуқини кредитлар олиш учун гаровга қўйиши мумкин.

Ер эгаси, ердан фойдаланувчи ва ижарачи қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

40-модда. Ер эгаси, ердан фойдаланувчи ва ижарачининг мажбуриятлари

Ер эгаси, ердан фойдаланувчи, ижарачи қуйидагиларни бажаришга мажбур:

1) ердан кўзланган мақсадларда оқилона фойдаланиш, тупроқ унумдорлигини ошириш, ишлаб чиқаришнинг табиатни муҳофаза қилувчи технологияларини қўллаш, ўз хўжалик фаолияти натижасида ҳудудда экологик вазиятнинг ёмонлашишига йўл қўймаслик;

2) ишлаб турган ирригация ва мелиорация тармоқлари, муҳандислик коммуникацияларини соз ҳолатда сақлаб туриш;

3) ушбу Кодексда назарда тутилган ерларни муҳофаза қилишга оид яхлит тадбирларни амалга ошириш;

4) ер солиғини ёки ижара ҳақини ўз вақтида тўлаб туриш;

5) ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачиларнинг ҳуқуқларини бузмаслик;

6) фойдали қазилма конларини қазиш, қурилиш ва бошқа ишларни амалга ошириш учун берилган қишлоқ хўжалик ерлари ва ўрмонзорларни уларга эҳтиёж қолмаганидан кейин ўз ҳисобидан қишлоқ хўжалиги, ўрмон ёки балиқ хўжалигида фойдаланиш учун яроқли ҳолга, мазкур ишлар бошқа ерларда амалга оширилган ҳолларда эса белгиланган мақсадларда фойдаланишга яроқли ҳолатта келтириш;

7) фойдали қазилма конларини қазиш чоғида, шунингдек бошқа ишларни амалга ошириш пайтида ўзларига фойдаланиш учун берилган ер участкаларидан ташқаридаги қишлоқ хўжа-

(Давоми 4-бетда).

Лойиҳа

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ЕР КОДЕКСИ

(Давоми. Боши 2-,3-бетларда).

лик экинзорлари, ўрмонзорлар ва бошқа ерларга салбий таъсир кўрсатишнинг олдини олиш ёки уни мумкин қадар чеклаш чора-тадбирларини назарда тутиш ва амалга ошириш;

8) қонун ҳужжатларида белгиланган ердан фойдаланиш тўғрисидаги маълумотларни маҳаллий давлат ҳокимияти органларига ўз вақтида тақдим этиш.

Қонун ҳужжатларига мувофиқ ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачилар бошқа мажбуриятларга ҳам эга бўлиши мумкин.

41-модда. Ер участкаларига бўлган ҳуқуқнинг кафолатлари

Давлат, хўжалик органлари ва бошқа органлар ҳамда ташкилотларнинг ер участкалари мулкдорлари, ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачилар фаолиятига аралашиши тақиқланади, ер участкаларининг мулкдорлари, ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачилар қонун ҳужжатларини бузган ҳоллар бундан мустасно.

Ер участкалари мулкдорлари, ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачиларнинг бузилган ҳуқуқлари қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда тикланиши керак.

Ер участкалари мулкдорлари, ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачиларнинг ҳуқуқларини бузиш натижасида етказилган зарар (шу жумладан бой берилган фойда) тўла ҳажмда қопланиши керак.

Ўзбекистон Республикаси фуқароларига берилган ер участкалари уларнинг хоҳишига кўра туман ёки шаҳар ҳокими томонидан аввалги ерига тенг ер участкаси ажратилгач, шу ер участкаси олиб берилаётган корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар олиб қўйилаётган ернинг ўрнига янги жойда уй-жой, ишлаб чиқариш бинолари ва бошқа иморатларни қуриб берганидан кейин ҳамда ушбу Кодекснинг 85-моддасига мувофиқ бошқа барча зарарлар (шу жумладан бой берилган фойда) тўла ҳажмда қопланганидан кейин давлат ёки жамоат эҳтиёжлари учун олиниши мумкин.

Қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги корхоналарининг, қишлоқ хўжалиги илмий-тадқиқот муассасаларининг, тажриба ва ўқув хўжаликларининг ерлари уларнинг хоҳишига кўра олиб қўйилаётган иморатлар ўрнига уй-жойлар, ишлаб чиқариш бинолари ва бошқа иморатлар қуриб берилганидан кейин ҳамда ушбу Кодекснинг 85-моддасига мувофиқ бошқа барча зарарлар (шу жумладан бой берилган фойда) тўла ҳажмда қопланганидан кейин давлат ёки жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйилиши мумкин.

Юридик ва жисмоний шахслар мулки бўлган савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаси объектлари, шунингдек уй-жой бинолари ва бошқа бинолар ёки биноларнинг бир қисми ер участкалари билан бирга давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда сотиб олинади.

42-модда. Ер участкалари мулкдорларининг, ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачиларнинг ҳуқуқларини чеклаш

Ер участкалари мулкдорларининг, ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачиларнинг ҳуқуқлари давлат манфаатларини, атроф муҳитни сақлаш, муҳандислик коммуникациялари қуриш ва улардан фойдаланиш манфаатларини, бошқа ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачиларнинг манфаатларини, шунингдек фуқаролар хавфсизлигини кўзлаган ҳолда фақат қонунда назарда тутилган ҳоллардагина чекланиши мумкин.

6-БОБ. ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИГА МЎЛЖАЛЛАНГАН ЕРЛАР

43-модда. Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерларнинг таркиби

Қишлоқ хўжалиги эҳтиёжлари учун бериб қўйилган ёки ана шу мақсадлар учун белгиланган ерлар қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар деб ҳисобланади.

Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар қишлоқ хўжалиги фаолият кўрсатиши учун зарур бўлган қишлоқ хўжалиги ерлари ва дарахтзорлар, ички хўжалик йўллари, коммуникациялар, ўрмонлар, берк сув ҳавзалари, бинолар, иморатлар ва иншоотлар билан банд бўлган ерларга ажратилади.

Ҳайдаладиган ерлар, пичанзорлар, яйловлар, ташландиқ ерлар, кўп йиллик дов-дарахтлар (боғлар, токзорлар ва бошқалар) эгаллаган ерлар қишлоқ хўжалиги ерлари жумласига киради. Қишлоқ хўжалиги ерлари махсус муҳофаза қилинади.

Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерларни қишлоқ хўжалигидан ўзга эҳтиёжлар учун бошқа тоифадаги ерларга ўтказишга алоҳида ҳолларда ушбу Кодекс ва бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ йўл қўйилади.

Қишлоқ хўжалиги ерларини ирригация ва сувдан фойдаланиш тизимига асосланган сунъий суғориш қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини ташкил этишнинг асоси ва ерлардан самарали фойдаланиш ҳамда улар унумдорлигини оширишнинг шартидир.

44-модда. Суғориладиган ерлар

Қишлоқ хўжалигида фойдаланиш ва суғориш учун яроқли бўлган, сув ресурслари шу ерларни суғоришни таъминлай оладиган суғориш манбаи билан боғланган доимий ёки муваққат суғориш тармоғига эга бўлган ерлар суғориладиган ерлар жумласига киради.

Қишлоқ ва сув хўжалиги органлари суғориладиган ери бўлган ер эгалари ва ердан фойдаланувчиларни манбаларнинг серсувлигини ҳисобга олган жорий этилган лимитлар бўйича сув тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ белгиланадиган тартибда таъминлашлари шарт.

Суғориладиган ерлар махсус муҳофаза қилиниши лозим, уларни суғорилмайдиган ерлар сирасига ўтказиш алоҳида ҳолларда, тупроқ-мелиоратив ва иқтисодий шароитларни ҳамда ерларнинг сув билан таъминланганлигини, улардаги мавжуд сув ресурсларини ва бу сувларга белгиланган лимитларни эътиборга олиб, вилоят ҳокимлари томонидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси билан келишилган ҳолда амалга оширилади.

45-модда. Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерларни бериш

Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар қуйидагиларга берилади:

1) қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши кооперативларига (ширкат хўжаликларига), бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларига товар қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини юритиш учун;

2) тажриба-ишлаб чиқариш, ўқув, ўқув-тажриба ва ўқув-ишлаб чиқариш хўжаликлари, илмий-тадқиқот муассасалари ва бошқа қишлоқ хўжалик муассасалари ва ташкилотларига — илмий-тадқиқот ва таълим мақсадлари, товар қишлоқ хўжалигини юритиш ва илғор тажрибани тарғиб қилиш учун;

3) Ўзбекистон Республикаси фуқароларига — фермер хўжаликларини ташкил этиш ва юритиш учун;

4) Ўзбекистон Республикаси фуқароларига — деҳқон хўжалигини, хусусий боғдорчилик, полизчилик ва чорвачиликни юритиш учун;

5) Ўзбекистон Республикаси фуқароларига — жамоа боғдорчилиги, полизчилиги ва узумчилиги учун;

6) қишлоқ хўжалиги билан шуғулланмайдиган корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга — ёрдамчи қишлоқ хўжалигини юритиш учун.

Қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар юридик ва жисмоний шахсларга қишлоқ хўжалигини юритиш учун, шунингдек ўзга мақсадлар учун берилиши мумкин.

Қишлоқ хўжалиги ерлари ўзга мақсадларга, қоида тариқасида, кейинчалик қишлоқ хўжалик мақсадларида фойдаланиш учун яроқли ҳолга келтириш шарти билан вақтинча фойдаланишга берилади.

46-модда. Товар қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштирувчилар ва уларга ер участкаларини бериш

Қуйидагилар товар қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштирувчилар жумласига киради:

қишлоқ хўжалиги кооперативлари (ширкат хўжаликлари), бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари, шу жумладан қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштириш ва уни сотишни амалга оширувчи қишлоқ хўжалигига ихтисослашган хўжаликлараро корхоналар ва ташкилотлар;

қишлоқда яшовчи оила аъзоларининг ўзларига берилган ер участкасида шахсий меҳнат асосида майда товар қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштиришни ва уни қайта ишлашни амалга оширувчи деҳқон хўжаликлари;

ўзларига узоқ муддатли ижарага берилган ер участкаларидан фойдаланган ҳолда товар қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини юритувчи, юридик шахс ҳуқуқига эга мустақил хўжалик юритувчи субъектдан иборат бўлган фермерлик хўжаликлари;

жамоа боғдорчилиги, узумчилиги ва полизчилиги маҳсулотларини етиштириш ҳамда сотишни амалга оширувчи боғдорчилик-узумчилик ва полизчилик ширкатлари;

ўзлари етиштирган қишлоқ хўжалик маҳсулотининг бир қисмини сотгани тақдирда саноат, транспорт ва бошқа тармоқлар корхоналарининг ёрдамчи хўжаликлари.

Фойдаланилиши йирик товар қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини (пахта ва бошоқли дон экинлари етиштиришни) ташкил этиш билан боғлиқ қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар устун асосда пайга асосланган қишлоқ хўжалик кооперативлари (ширкат хўжаликлари) эгалигига берилади.

Сабзавот-полиз экинлари, картошка етиштириш, боғдорчилик ва узумчилик учун, шунингдек чорвачилик эҳтиёжлари учун белгиланган қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар юридик ва жисмоний шахсларга эгалик қилишга (шу жумладан фуқароларнинг мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилишига), фойдаланишга ёки ижарага берилиши мумкин.

47-модда. Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлардан фойдаланиш соҳасида ер эгалари,ердан фойдаланувчилар ва ижарачиларнинг мажбуриятлари

Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлардан фойдаланувчи ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачилар:

1) бизнес - режаларда тупроқ унумдорлигини ошириш ва ерлардан оқилона фойдаланишга қаратилган аниқ тадбирларни назарда тутишлари;

2) минтақа шароити ва хўжаликнинг ихтисослашувига мувофиқ илмий асосланган алмашлаб экишни, деҳқончиликнинг энг самарали ва иқтисодий жиҳатдан оқилона тизимларини жорий этишлари;

3) ҳайдаладиган ерлар асралиши ва кенгайтирилишини таъминлашлари;

4) мелиоратив жиҳатдан нобоп суғориладиган ерларни бутунлай қайта тузишлари, пичанзор ва яйловларга сув чиқариш ҳамда уларнинг ҳолатини яхшилашлари;

5) хўжаликнинг ички суғориш ва коллектор-зовур тармоғини ҳамда ундаги иншоотларни техникавий жиҳатдан соз ҳолатда сақлашлари;

6) қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини суғориладиган ерларнинг шўр босиши ва ботқоқланишига, ерларнинг ва сув манбаларининг булғаниши ва зарарланишига йўл қўймайдиган усуллар билан амалга оширишлари;

7) қишлоқ хўжалик экинлари ва дов-дарахтларни парвариш қилишнинг сув тежаладиган технологияларини, суғоришнинг илғор усулларини жорий этишлари;

8) ушбу Кодексга ҳамда бошқа қонун ҳужжатларига биноан ерларни муҳофаза қилиш чора-тадбирларини кўришлари шарт.

48-модда. Қишлоқ хўжалиги кооперативлари (ширкат хўжаликлари), бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг ерга эгалик қилиши

Қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги) — товар қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштириш мақсадида пай усулига асосланган қишлоқ хўжалиги корхонасининг асосий ташкилий-ҳуқуқий шакли.

Қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги), кооперативнинг (ширкатнинг) ишлаб чиқариш фаолиятида, аввало оила (жамоа) пудрати асосида шахсан иштирок этувчи мулкий пай эгалари бўлмиш аъзоларини бирлаштиради.

Қишлоқ хўжалиги кооперативида (ширкат хўжалигида) унинг юқори бошқарув органи қарори билан қуйидагилардан таркиб топадиган устав капитали шакллантирилади:

пай жамғармаси;

тупроқ унумдорлигини ошириш тадбирларини ўтказиш, ирригация иншоотларини сақлаш, техника сотиб олиш, ижтимоий ва ишлаб чиқариш инфраструктурасини ривожлантириш, бошқа умумий ижтимоий ва хўжалик вазифаларини ҳал этиш бўлинмас жамғармаси.

Қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари фуқаролик қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа ташкилий-ҳуқуқий шаклларда ҳам тузилиши мумкин — акциядорлик жамиятлари, масъулияти чекланган жамиятлар, ширкатлар ва бошқалар.

Қишлоқ хўжалиги кооперативлари (ширкат хўжаликлари) ва бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ҳамда ташкилотлари ерни қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини юритиш учун белгиланган мақсадда доимий эгалик қилишга олади. Кўрсатиб ўтилган корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар ер участкаларини қўшимча равишда ижарага ёки вақтинча фойдаланишга олишлари мумкин.

Қишлоқ хўжалиги кооперативларига (ширкат хўжаликларига) ва бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларига берилган ерлар жамоат эгалигидаги ерлардан ва деҳқон хўжалигини юритиш учун фуқароларга бериб қўйилган ерлардан иборат бўлади ҳамда фақат белгиланган мақсадда фойдаланилади.

Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар қишлоқ хўжалиги кооперативларига (ширкат хўжаликларига) ва бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ҳамда ташкилотларига доимий эгалик қилиш учун Ерга доимий эгалик қилиш ҳуқуқига доир давлат ҳужжати топширилган ҳолда туман ҳокимининг қарорига биноан берилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативлари (ширкат хўжаликлари) ва бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг ерга эгалик қилиш ҳуқуқи улар уюшмалар, агросаноат бирлашмалари, комбинатлари, агрофирмалар ва бошқа тузилмалар таркибига кирганларида сақланиб қолади.

49-модда. Ерларни пай жамғармасига бериш.

Қишлоқ хўжалиги кооперативида (ширкат хўжалигида) мулкий пай

Қишлоқ хўжалиги кооперативига (ширкат хўжалигига) доимий фойдаланиш учун бериб қўйилган ер участкалари қиймати унинг пай жамғармасининг таркибий қисми ҳисобланади.

Пай жамғармасига қўшиладиган ер участкалари қийматини баҳолаш Давлат ер кадастри ва қонун ҳужжатларида белгиланадиган табақалаштирилган қийматни баҳолаш коэффициентлари асосида амалга оширилади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) пай жамғармаси ер участкаларининг қиймати баҳосини ва асосий жамғармаларнинг ҳамда кооперативнинг (ширкатнинг) мажбуриятлардан холи бошқа активларининг қийматини ўз ичига олади, бўлинмас жамғармани шакллантиришга йўналтириладиган маблағлар бундан мустасно. Пай ва бўлинмас жамғармаларнинг миқдорлари қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) уставида белгилаб қўйилади.

Пай жамғармаси қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги) аъзолари ўртасида мулкий пайларга тақсимланиши лозим.

Мулкий пай қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги) ҳар бир аъзосининг кооператив (ширкат) пай жамғармаси қийматидаги улушини белгилайди ва кооператив (ширкат) аъзосига қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) пировард натижасидан дивидендлар тариқасида тегишли улушни олиш ҳуқуқини беради.

Мулкий пай миқдорини аниқлаш, пайлар бўйича дивидендлар тўлаш тартиби, шартлари қонун ҳужжатларида белгиланади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги) ҳар бир аъзоси мулкий пайининг аниқ миқдори қишлоқ хўжалиги кооперативининг (ширкат хўжалигининг) аъзосига унинг мол-мулкнинг муайян улушига ҳамда хўжалик оладиган умумий даромаднинг тегишли қисмига бўлган ҳуқуқини мустаҳкамлаб қўювчи, номи ёзилган гувоҳнома берилган ҳолда кооперативнинг (ширкатнинг) юқори бошқарув органи қарори билан белгиланади.

Қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги) фойдаси (даромади)нинг пайлар бўйича дивидендлар тўлаш учун мўлжалланган қисми йил якунларига кўра тақсимланади ва мулкий пайнинг миқдорига мутаносиб равишда тўланади.

50-модда. Ер участкаларини хўжалик ичида тақсимлаш. Оила (жамоа) пудрати

Қишлоқ хўжалиги кооперативлари (ширкат хўжаликлари) ва бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ҳамда ташкилотларида ер участкалари қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштириш учун оилаларга оила пудрати шартномаси шартларида вақтинча фойдаланишга берилиши мумкин.

Муайян турдаги қишлоқ хўжалиги ишларини бажариш учун ер участкалари шунингдек жамоа пудрати шартномаси шартларида қишлоқ хўжалиги корхоналари ходимларининг гуруҳларига вақтинча фойдаланишга берилиши мумкин.

Оила пудрати — қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги), бошқа қишлоқ хўжалиги корхонаси томонидан қишлоқдаги оилага оила пудрати шартномаси шартларида вақтинча фойдаланишга бериб қўйилган ер участкаларида қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштиришда оила аъзоларининг бевосита иштирок этишига асосланган, ишлаб чиқариш ва меҳнатни хўжалик ичида ташкил этиш шаклидир.

Оила (жамоа) пудрати шартномаси ҳар йили қишлоқ хўжалиги корхонасининг бошқаруви ёки маъмурияти тимсолида ва оила бошлиғи (жамоанинг ваколат берилган вакили) томонидан имзоланади.

Оила (жамоа) пудрати шартномасида қуйидагилар назарда тутилади:

ер участкасининг ўлчами, жойлашган ери ва ҳолати;

ер участкасидан фойдаланиш шартлари, тарафларнинг алмашлаб экиш схемасига мувофиқ ҳосилдорликни ва ер сифатини ошириш бўйича мажбуриятлари, тупроқ унумдорлигини сақлаш ва ошириб бориш;

етиштириладиган қишлоқ хўжалик маҳсулотининг миқдори ва турлари, унинг сифати;

етиштирилган қишлоқ хўжалик маҳсулотига ҳақ тўлаш ва уни сотиш шартлари;

суғориш учун пудратчини сув ва моддий-техника ресурслари билан таъминлаш;

тарафларнинг шартнома мажбуриятларини бажармаганлик учун жавобгарлиги ва тарафларнинг хоҳишига кўра бошқа шартлар.

Оила (жамоа) пудрати шартларида берилган ер участкаларидан қатъий белгиланган мақсадда фойдаланилади, бунда ҳайдаладиган ерлар майдони ўлчамларининг камайтирилишига йўл қўйилмайди.

Ер участкасининг ўлчамлари ва унинг чегаралари тарафларнинг келишувига кўра ўзгартирилиши мумкин.

Оила (жамоа) пудратида меҳнатга ҳақ тўлаш пировард натижаларга кўра — етиштирилган маҳсулотнинг шартномада назарда тутилган миқдори, сифати ва нархига қараб амалга оширилади. Шу билан бирга оила аъзолари—пай эгалари хўжаликнинг йил давомидаги фаолиятининг пировард натижаларга кўра аниқланадиган дивидендлар оладилар.

Оила (жамоа) пудрати шартларида бериб қўйилган ер участкасидан пудратчидан ер учун ҳақ ундирилмайди. Бу участкалардан ер солиғини қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги) ва бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари белгиланган тартибда тўлайди.

Пудрат шартномаси шартларида олинган ер участкасини ижарага ёки иккиламчи пудратга бериш тақиқланади.

Ер участкаси олиб қўйилган тақдирда пудратчи зарар ва бошқа харажатларнинг қонун ҳужжатларига мувофиқ қопланишини талаб қилиш ҳуқуқига эга.

51-модда. Хўжаликлараро корхоналар ва ташкилотларга ер бериш

Қишлоқ хўжалиги соҳасидаги хўжаликлараро корхоналар ва ташкилотларга қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар қишлоқ хўжалиги кооперативлари (ширкат хўжаликлари) юқори бошқарув органларининг, бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари ва ташкилотларининг қарорига биноан, ушбу Кодекснинг 57-моддасида белгиланган тартиб ва шартларда берилади.

52-модда. Фермер хўжалигини юритиш учун ер бериш

Фермер хўжалиги ўзига узоқ муддатли ижарага берилган ер участкаларидан фойдаланган ҳолда қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини юритувчи, юридик шахс ҳуқуқига эга мустақил хўжалик юритувчи субъектдир.

Фермер хўжаликлари захира ерларда, махсус республика фондидаги ерларда, меҳнат ресурслари етарли бўлмаган хўжаликларда ва янгидан суғориладиган массивларда тузилади. Шунингдек улар зарар кўрувчи ёки кам рентабелли қишлоқ хўжалиги корхоналарининг ерлари негизида ҳам тузилиши мумкин. Қишлоқ хўжалиги кооперативларининг (ширкат хўжаликларининг) ерларида фермер хўжаликлари кооперативлар (ширкатлар) аъзоларининг умумий йиғилиши қарорига биноан тузилиши мумкин эмас.

Фермер хўжаликлари илмий-тадқиқот, ўқув муассасаларига ва бошқа қишлоқ хўжалиги муассасаларига, қишлоқ ҳунар-техника билим юртлари ва бизнес-мактабларга, умумтаълим мактабларига, шунингдек саноат, транспорт ва бошқа корхоналар, бирлашмалар, муассасалар ва ташкилотларнинг ёрдамчи қишлоқ хўжалигига берилган ерларида ҳамда сув фонди ерларида тузилиши мумкин эмас.

Фермер хўжалигини юритиш учун фуқароларга ер участкалари эллик йилгача муддатга, бироқ камида ўн йилга ижарага берилади.

Фермер хўжалиги юритиш учун ер участкасининг ўлчами ер участкасини берадиган орган томонидан ҳар бир муайян ҳолатда маҳаллий шароитлар, шунингдек фермер хўжалигининг сон таркибини ҳисобга олиб аниқланади.

Фермер хўжалиги ишлаб чиқариш мақсадлари учун ер участкаларини қўшимча равишда ижарага олиши мумкин.

Фермер хўжалиги унинг аъзоларининг туман ҳокимига ва қишлоқ хўжалиги кооперативига (ширкат хўжалигига) ёзма мурожаати асосида кўнгилли равишда тузилади ва ер участкасини ижарага олиш шартномаси имзоланган пайтдан бошлаб тузилган деб ҳисобланади. Фермер хўжалиги туман ҳокимлигида рўйхатдан ўтказилганидан кейин юридик шахс мақомига эга бўлади.

Фермер хўжалиги юритиш учун фуқароларга ер бериш тартиби қонун ҳужжатларида белгиланади.

Фермер хўжалиги ўзи етиштирган маҳсулотни тасарруф этишда мутлақ ҳуқуққа, шу жумладан уни истеъмолчиларга ўз хоҳишига кўра сотиш ҳуқуқига эга.

Фермер хўжалигига бериб қўйилган ер участкалари хусусийлаштирилиши ва олди-сотди, гаров, ҳадя қилиш, айирбошлаш объекти бўлиши мумкин эмас.

Кредитлар олиш учун фермер хўжалиги ўз мол-мулкини, шунингдек ер участкасини ижарага олиш ҳуқуқини гаровга қўйишга ҳақли. Фермер хўжалиги ер участкасига бўлган ўз ижарага олиш ҳуқуқини фақат ижара шартномасида назарда тутилган ҳолларда ижарага берувчининг розилигисиз гаровга беришга ҳақли.

53-модда. Қишлоқ хўжалиги корхоналарининг бўлинмалари негизида тузиладиган кооперативларга (ширкатларга) ер бериш

Вилоят ёки туман ҳокимининг қарорига биноан қишлоқ хўжалиги корхоналари ва ташкилотларининг (илмий-тадқиқот, ўқув ташкилотлари, ёрдамчи қишлоқ хўжаликларидан ташқари) бўлинмалари негизида тузиладиган ҳамда улар таркибидан чиқадиган кооперативларга (ширкатларга) хўжалик юритишнинг тенг шароитлари яратилиши зарурлигини эътиборга олган ҳолда ўзлари илгари фойдаланиб келган ерлардан ер участкалари берилади. Бу участкалар мазкур корхоналар ва ташкилотларнинг ерлари таркибидан чиқарилиши лозим. Ер участкаларини бериш тартиби ва шартлари қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

54-модда. Деҳқон хўжалиги юритиш учун фуқароларга ер бериш ёки сотиш

Деҳқон хўжалиги - оила бошлиғига мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилиш учун берилган ер участкасида қишлоқдаги оила аъзоларининг шахсий меҳнати асосида қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштиришни ва уни сотишни амалга оширувчи оилавий майда товар хўжалигидир.

Қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг ҳар бир аъзоси оиласига, шунингдек қишлоқ жойларида яшовчи ўқитувчилар, шифокорлар ва бошқа мутахассисларнинг оилаларига деҳқон хўжалиги юритиш учун мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилиш учун бериладиган ер участкаси, иморатлар ва ҳовлилар эгаллаган майдонни қўшган ҳолда суғориладиган ерларда 0,35 гектар ва суғорилмайдиган (лалмикор) ерларда 0,5 гектар ўлчамда, чўл ва саҳро минтақасида эса суғорилмайдиган (лалмикор) ерларда 1 гектаргача ўлчамда берилади.

Айрим аҳоли пунктлари шаҳар ҳудуди таркибига киритилган қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги корхоналарида, муассасаларида ва ташкилотларида беш йилдан ортиқ узлуксиз ишлаган ва ишлашни давом эттираётган қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари аъзоларининг, шунингдек ўқитувчилар, шифокорлар ва бошқа мутахассисларнинг оилаларига уларнинг иш жойларидан, иморатлар ва ҳовлилар эгаллаган майдонни қўшган ҳолда ана шу корхоналар, муассасалар, ташкилотларда белгиланган ўлчамда мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик учун ер участкаси берилиши мумкин.

Деҳқон хўжалиги юритиш учун бериладиган ер участкаларининг аниқ ўлчамлари ер ресурсларининг мавжудлигига қараб ҳамда фуқаролар оиласининг қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг жамоат ишлаб чиқаришидаги иштирокини ҳисобга олган ҳолда уларнинг мулкдорлари ёки улар ваколат берган органларнинг қарори билан белгиланади, мазкур қарор туман ҳокими томонидан тасдиқланади.

Фуқароларга деҳқон хўжалиги юритиш учун ер участкалари 0,06 гектар доирасида мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик учун кимошди савдоси асосида сотилиши мумкин.

Деҳқон хўжалиги юритиш учун ер участкаларига эга бўлмаган ёки муайян қишлоқ хўжалиги корхонасида, муассасасида ёки ташкилотида белгиланганидан кам ўлчамдаги ер участкасига эга бўлган фуқароларга ана шу корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг эгалигидаги ёки фойдаланишидаги ерлардан белгиланган нормалар доирасида якка тартибдаги томорқалар учун қўшимча ер участкалари фойдаланишга берилади.

Қишлоқ жойларда яшовчи ва ўз мулкида чорва молларга эга бўлган фуқароларга пичан ўриш ва чорва молларни ўтлатиш учун вақтинча фойдаланишга ер участкалари берилиши мумкин.

Деҳқон хўжалиги юритувчи оилалар ўзлари етиштирган маҳсулотни тасарруф этишда мутлақ ҳуқуққа, шу жумладан уни истеъмолчиларга ўз хоҳишига кўра сотиш ҳуқуқига эга.

Транспорт, алоқа соҳаси, сув, балиқ, ўрмон хўжалиги, шунингдек халқ хўжалиги бошқа тармоқларининг корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари ўз эгалигидаги ёки фойдаланишидаги ерлардан айрим тоифадаги ўз ходимларига хизмат ер участкалари беради.

Деҳқон хўжалиги юритиш учун фуқароларга ер бериш ёки сотиш тартиби, шунингдек хизмат ер участкаларини бериш тартиби ушбу Кодексда ва бошқа қонун ҳужжатларида белгиланади.

55-модда. Жамоа боғдорчилиги, узумчилиги ва полизчилигини юритиш учун фуқароларга ер бериш

Шаҳарлар ва посёлкаларда, шунингдек қишлоқ аҳоли пунктларида яшаб турган, деҳқон хўжалигига эга бўлмаган фуқароларга корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг илтимосномасига биноан жамоа боғдорчилиги ва узумчилиги учун мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилиш ёки жамоа полизчилиги учун вақтинча фойдаланишга туман ҳокими томонидан ер участкаси бериб қўйилади.

Жамоа боғдорчилиги, узумчилиги ва полизчилигини ташкил этиш учун фуқаролар боғдорчилик-узумчилик ёки полизчилик ширкатларига бирлашадилар.

Боғдорчилик ва узумчилик учун ер участкалари шаҳарларнинг кўкаламзор зонасидан ташқарида ёки бошқа аҳоли пунктлари чегарасидан ташқарида аҳоли пунктлари ҳудудининг кенгайиш истиқболларини эътиборга олиб, сув ресурслари ва уларга лимитлар ажратиш имконияти мавжуд бўлган тақдирда захира ерлардан ва ўрмон фондининг дарахтзорга айлантириш мўлжалланмаган ерларидан ажратиб берилади. Жамоа боғдорчилиги ва узумчилиги учун яроқли захира ерлар ҳамда ўрмон фонди бўлмаган тақдирда, қишлоқ хўжалиги корхоналари ва ташкилотларининг қишлоқ хўжалигига мўлжалланмаган ерлари, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг ёрдамчи қишлоқ хўжалиги ерлари истисно тариқасида берилиши мумкин.

Сув ресурслари ҳамда уларга лимит ажратиш имкониятлари мавжуд бўлган тақдирда аҳоли пунктлари ерларидан, яқин йиллар ичида бошқа мақсадларда фойдаланишга мўлжалланмаган захира ерлардан ва ўрмон фонди ерларидан жамоа полизчилиги учун вақтинча фойдаланиб туришга ер участкалари берилади. Жамоа полизчилиги учун қишлоқ хўжалиги билан боғлиқ бўлмаган корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг вақтинча фойдаланилмаётган ерлари, бундай ерлар бўлмаган тақдирда эса — қишлоқ хўжалиги корхоналари ҳамда ташкилотларининг унумдорлиги кам ерлари берилиши мумкин.

Жамоа полизчилиги учун берилган ер участкаларидан сабзавот, картошка ва полиз экинлари етиштиришда фойдаланилади.Улардан уй-жой бинолари ва бошқа капитал иншоотлар қуриш учун фойдаланиш тақиқланади. Бундай участкаларда умумий фойдаланишдаги вақтинчалик иморатлар ва иншоотларни қуришга ер участкалари берган орган рухсат бериши мумкин.

Жамоа боғдорчилиги, узумчилиги ва полизчилиги учун бериладиган ер участкаларининг ўлчами кўчалар очиш, жамоат иморатлари ва иншоотлари қуриш зарурлиги ҳисобга олинган ҳолда боғдорчилик-узумчилик ширкатининг ҳар бир аъзосига 0,06 гектаргача ва полизчилик ширкатининг ҳар бир аъзосига 0,08 гектаргача ўлчамда белгиланади.

Жамоа боғдорчилиги, узумчилиги ва полизчилиги учун ер бериш ҳамда ундан фойдаланиш тартиби ва шартлари қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

56-модда. Ёрдамчи қишлоқ хўжалиги юритиш учун ер бериш

Саноат, транспорт ва бошқа қишлоқ хўжалиги соҳасига таалluқли бўлмаган корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга, диний ташкилотларга ана шу корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг ишчи ва хизматчиларини қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилаш, шунингдек ошхоналар, болалар муассасалари, мактаблар, касалхоналар, кексалар ва ногиронлар уйларини, санаторийлар, дам олиш уйлари ва шу кабиларни таъминлаш мақсадида вилоят ҳокими бутунлай ёки лозим даражада фойдаланилмаётган ерларни, қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда эса, бошқа қишлоқ хўжалиги ерларини ҳам ёрдамчи қишлоқ хўжалигини юритиш учун доимий эгалик қилишга бериши мумкин.

57-модда. Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерларни қишлоқ хўжалиги корхоналарига ва бошқа корхоналар, муассасалар ҳамда ташкилотларга бериш тартиби ва шартлари

Қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар қишлоқ хўжалиги корхоналари ва бошқа корхоналар, муассасалар ҳамда ташкилотларга, диний ташкилотларга ерлари олиб қўйилаётган ер эгаларининг розилигига кўра ва ердан фойдаланувчилар билан келишувга мувофиқ, ерларни ажратиш лойиҳаларига асосан вилоят ҳокимининг қарорига биноан берилади.

Янги тузилаётган қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг доимий эгалигидаги ерларни ҳамда тугатилаётган қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг ерга эгалик қилиш ҳуқуқлари тугашини расмийлаштириш уларни тузиш ёки тугатиш тўғрисида қарорлар қабул қилинганидан кейин вилоят ҳокимининг қарорига биноан ваколатли орган томонидан амалга оширилади.

Қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотла-

(Давоми 5-бетда).

Лойиҳа

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ЕР КОДЕКСИ

(Давоми. Боши 2-,3-,4-бетларда).

рига қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерларни доимий эгалик қилиш учун бериш хўжалик фаолияти учун қулай чегараларда амалга оширилади. Қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг ерга эгалик қилишида ерларнинг қуроқ бўлишига, ўзга ерларга суқулиб кириб қолган бўлишига ва бошқа камчиликларга, қоида тариқасида, йўл қўйилмайди.

Қишлоқ хўжалиги, ўрмон хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг эгалигидаги қуроқ ерларни, ўзга ерларга суқулиб кириб қолган ерларни ва бошқа камчиликларни бартараф этиш хўжаликлараро ер тузиш тартибида амалга оширилади.

7-БОБ. АҲОЛИ ПУНКТЛАРИНИНГ (ШАҲАРЛАР, ПОСЁЛКАЛАР ВА ҚИШЛОҚ АҲОЛИ ПУНКТЛАРИНИНГ) ЕРЛАРИ

58-модда. Шаҳарлар ва посёлкалар ерларининг таркиби

Шаҳар ва посёлкалар доирасидаги барча ерлар шаҳарлар ва посёлкалар ерларига киради.

Бу ерлар таркибига қуйидагилар киради:

1) шаҳар қурилиши ерлари;

2) умумий фойдаланишдаги ерлар;

3) қишлоқ хўжалигида фойдаланиладиган ва бошқа ерлар;

4) дарахтзорлар эгаллаган ерлар;

5) саноат, транспорт, алоқа, мудофаа ерлари ва бошқа мақсадга мўлжалланган ерлар;

6) табиатни муҳофаза қилиш, соғломлаштириш, рекреацион ва тарихий-маданий мақсадларга мўлжалланган ерлар;

7) сув фонди ерлари;

8) захира ерлар.

59-модда. Аҳоли пунктларининг чегараси. Шаҳар атрофи зоналари

Аҳоли пунктларининг чегараси - шаҳар, посёлка, қишлоқ аҳоли пунктининг ташқи чегаралари бўлиб, улар ана шу ерларни бошқа ерлардан ажратиб туради.

Аҳоли пунктлари чегарасини белгилаш тасдиқланган шаҳарсозлик ва ер тузиш ҳужжатлари асосида амалга оширилади. Аҳоли пунктларининг чегараси юридик ва жисмоний шахслар ер участкаларининг чегаралари бўйича белгиланиши лозим.

Шаҳар атрофи зоналари шаҳар билан ягона ижтимоий, табиий ва хўжалик ҳудудини ташкил этувчи шаҳар чегарасидан ташқаридаги ерларни ўз ичига олади. Шаҳар атрофи зоналарида шаҳар атрофидаги қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши ҳудуди, аҳоли дам олиш зоналари, шаҳарни ривожлантириш учун захира ерлар ажратилади.

Шаҳар атрофи зоналарининг чегаралари ва ҳуқуқий режими қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

60-модда. Шаҳарлар ва посёлкаларда ер участкаларини бериш, олиб қўйиш ва сотиб олиш тартиби

Шаҳарлар ва посёлкаларда ер участкалари шаҳар ёки туман ҳокимининг қарорига асосан берилади. Бу қарорларда режалаштириш ва қурилиш олиб боришнинг тасдиқланган лойиҳаларига мувофиқ ерларни эгалик қилиш, фойдаланиш учун ва ижарага бериш шартлари белгиланади.

Юридик шахслар ўзларига бириктириб қўйилган ерлардан шаҳар ёки туман ҳокимининг қарорига мувофиқ бошқа юридик шахсларга, фуқароларга вақтинча фойдаланиш учун ер участкалари беришлари мумкин.

Шаҳарларда ва посёлкаларда ер участкаларини олиб қўйиш, сотиб олиш ушбу Кодекснинг 37-моддасига мувофиқ амалга оширилади.

Шаҳарларда, посёлкаларда қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг қишлоқ хўжалиги мақсадлари учун фойдаланиладиган ерлари ва бошқа майдонларни олиб қўйиш ушбу Кодекснинг 37-моддасида белгиланган тартибда туман, шаҳар ва вилоят ҳокимининг қарорлари билан тасдиқланади.

Фуқаролар эгалик қилиб турган, кўп йиллик дарахтзорлар эгаллаган ер участкаларини олиб қўйиш ёки фуқароларга мулк ҳуқуқи асосида қарашли бўлган уй-жойларни бузиш билан боғлиқ ҳолда ер участкаларини олиб қўйиш ушбу Кодекснинг 85-моддасига мувофиқ амалга оширилади.

61-модда. Шаҳар ва посёлка қурилиши ерларининг таркиби

Шаҳар ва посёлка қурилиши ерларига уй-жойлар, коммунал-маиший, маданий-маърифий, саноат, савдо, маъмурий ва бошқа бинолар ҳамда иншоотлар қурилган ва шундайларни қуриш учун берилган ҳамма ерлар киради.

Шаҳар ва посёлка қурилиши ерлари корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга уй-жой, маданий-маиший, саноат объектлари қуриш ва капитал қурилишнинг бошқа турлари учун фойдаланишга, фуқароларга эса, якка тартибда уй-жой қуриш ва уни сақлаш учун мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгаликка берилади.

Вақтинча қурилиш учун фойдаланилмаётган шаҳар ва посёлканинг қурилиш ерлари енгил турдаги объектлар (чодирлар, дўконлар, реклама иншоотлари ва ҳ.к.) қуриш ва ўзга эҳтиёжлар учун вақтинча фойдаланишга шаҳар ёки туман ҳокими қарори билан берилиши мумкин.

Ер участкасининг ёки ундаги иморатнинг у ёки бу қисми коммунал хизматдан (ёритиш, канализация, трубопровод, суғориш қурилмалари ва ҳ.к.), ер участкаларининг эгалари ёки ундан фойдаланувчилар эса - мустақил кириб-чиқиш ёки транспортда кириб-чиқиш имконидан маҳрум бўлиб қоладиган бўлса, ер участкасининг бўлинишига йўл қўйилмайди.

Агар ер участкасига хўжалик бинолари (гараж, отхона, оғил, омборхона, ертўла ва ҳ.к.) қуриш ушбу участкада жойлашган юридик шахслар ёки турар-жой биноларида яшаётган жисмоний шахсларнинг манфаатларига зарар келтирса, бундай қурилишларни амалга оширишга йўл қўйилмайди.

Табиий офат ёки бошқа сабаблар билан иморат бузилган тақдирда, бузилган иморатнинг эгаси иморат бузилган кундан бошлаб икки йилдан кечиктирмасдан иморатни тиклашга ёки ана шу участкада янги иморат қуришга киришса, бузилган иморат эгасининг ер участкасига эгалик қилиш ёки ундан фойдаланиш ҳуқуқи сақланиб қолади. Шаҳарни ёки посёлкани режалаштириш ва уни қуриш лойиҳасида ана шу ер участкасидан бошқача тарзда фойдаланиш назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно. Бундай ҳолларда бузилган иморатнинг эгасига ушбу шаҳар, посёлкадан бошқа ер участкаси ёки бошқа обод турар-жой биноси берилади.

62-модда. Кўп квартирали уйлар атрофидаги ер участкалари

Кўп квартирали уйлар атрофидаги ер участкалари мазкур уйлар бошқарувини амалга ошираётган ташкилотларга доимий фойдаланиш учун берилади.

Кўп квартирали уйлар атрофидаги ер участкаларидан фойдаланиш тартиби қонун ҳужжатлари, маҳаллий ҳокимият органларининг норматив ҳуқуқий ҳужжатлари билан белгиланади.

63-модда. Аҳоли пунктларининг умумий фойдаланишдаги ерлари

Аҳоли пунктларининг умумий фойдаланишдаги ерларига қуйидагилар киради:

майдонлар, кўчалар, тор кўчалар, йўллар, соҳилбўйи йўллари ва ҳ.к.;

аҳолининг маданий-маиший эҳтиёжларини қондириш ва дам олиши учун фойдаланиладиган ерлар (ўрмон-боғлар, боғлар, сайилгоҳлар, хиёбонлар, шунингдек ариқ тармоқлари эгаллаган ерлар);

коммунал-маиший аҳамиятдаги ерлар (мозорлар, чиқиндиларни зарарсизлантириш ва улардан фойдаланиш жойлари ва бошқа шу каби жойлар).

Умумий фойдаланишдаги ерлар конкрет муайян ва жисмоний шахсларга бириктириб қўйилмайди ҳамда бевосита шаҳарнинг давлат ҳокимияти органлари ҳамда посёлкаларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ихтиёрида бўлади.

Аҳоли пунктларидаги соҳилбўйи кўчалари ва сув ҳавзаларининг қирғоқларидан биринчи навбатда дам олиш ва спорт мақсадларида фойдаланилади.

Умумий фойдаланишдаги ерларда бу ер нима мақсадга хизмат қилса, фақат шунга мос келадиган иморат ва иншоотлар қуришга рухсат берилади.

Умумий фойдаланишдаги ерлардан шаҳар ёки туман ҳокими қарорига мувофиқ енгил иморат ва иншоотлар (савдо расталари, дўкончалар, реклама иншоотлари ва шу кабилар) қуришда вақтинча фойдаланиш учун ижара шартларида юридик шахслар ва фуқароларга ер участкалари берилиши мумкин.

64-модда. Шаҳарлар ва посёлкалардаги қишлоқ хўжалигида фойдаланиладиган ва бошқа ерлар

Шаҳарлар ва посёлкалардаги қишлоқ хўжалигида фойдаланиладиган ва бошқа ерларга қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг эгалигида бўлган ҳайдаладиган ерлар, боғлар, узумзорлар, тутзорлар, мевазорлар, полизлар, питомниклар, яйловлар, пичанзорлар, суғориш, зах қочириш ва йўл тармоғи, иморатлар, ҳовлилар, майдонлар эгаллаб турган ва бошқа ерлар киради.

Шаҳарлар ва посёлкалар доирасидаги қишлоқ хўжалигида фойдаланиладиган ва бошқа ерларга қишлоқ хўжалиги ҳамда ўрмон хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари уй-жойлар, маданий-маиший ҳамда ишлаб чиқариш иморатлари қуришни шаҳар ёки туман ҳокими билан келишилган ҳолда амалга оширадилар.

65-модда. Шаҳар ўрмонлари эгаллаган ерлардан фойдаланиш

Шаҳар ўрмонлари эгаллаган ерлар аҳолининг дам олишини ташкил этишга, шаҳардаги микроиқлимни, атмосфера ҳавосининг ҳолатини ва санитария-гигиена шароитларини яхшилашга, аҳолининг маданий-эстетик эҳтиёжларини қондиришга, шаҳар ҳудудини сув ва шамол эрозиясидан муҳофаза қилишга мўлжалланади. Улар таркибида бўлиб, дарахтзорлар билан банд бўлмаган ер участкаларидан спорт майдонлари ташкил этиш ва бошқа эҳтиёжлар учун фойдаланилади.

66-модда. Шаҳарлар ва посёлкалардаги саноат, транспорт, алоқа, мудофаа ерлари ҳамда бошқа мақсадларга мўлжалланган ерлар

Шаҳар ва посёлкалардаги саноат, транспорт, алоқа, мудофаа ерлари ҳамда бошқа мақсадларга мўлжалланган ерларга корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга тегишли вазифаларни бажаришлари учун бериб қўйилган ерлар киради.

Фойдаланиш учун бериладиган ер участкасида жойлаштириладиган иморат ва иншоотлар рўйхати ер участкаси ажратиш учун талабнома бериш чоғида бошланғич маълумотларда белгиланади. Фойдаланиш даврида қўшимча иморатлар ва иншоотлар шаҳар ёки туман ҳокими ана шу ишларни амалга ошириш учун қўшимча қарор қабул қилганидан кейин жойлаштирилади.

67-модда. Қишлоқ аҳоли пунктларининг ерлари

Қишлоқ аҳоли пунктларининг ерларига ер тузиш тартибида ана шу пунктлар учун белгилаб қўйилган чегаралар доирасидаги ҳамма ерлар киради.

Қишлоқ аҳоли пунктларининг ерларига қуйидагилар киради:

1) қишлоқ аҳоли пунктларининг қишлоқ ва овул ўзини ўзи бошқариш органлари тасарруфидаги ерлари;

2) қишлоқ аҳоли пунктларининг қишлоқ хўжалиги ҳамда ўрмон хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари эгалигидаги ерлари.

Қишлоқ аҳоли пунктларининг доираси туманларнинг давлат ҳокимияти органлари томонидан уларни режалаштириш, қуриш ҳамда хўжалик ички ер тузиш лойиҳаларига мувофиқ белгиланади.

Қишлоқ аҳоли пунктларининг ерларидан фойдаланиш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

Қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги корхоналари, муассасалари ҳамда ташкилотларининг қишлоқ аҳоли пунктлари ерлари шаҳар доирасига киритилган ҳолларда қишлоқ хўжалиги мақсадларидаги ерлар таркибидан чиқарилади ва тегишли шаҳар ерлари таркибига киритилади. Бунда айрим бинолар ва иншоотлар уларга хизмат кўрсатиш учун зарур бўлган ер участкалари билан бирга қишлоқ хўжалиги ҳамда ўрмон хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг хоҳишига кўра уларга доимий фойдаланиш учун қолдирилиши мумкин, қолган бинолар ва иншоотларнинг қиймати ва шу аҳоли пунктлари ҳудудида қилинган бошқа харажатлар эса ер эгаларига ва ердан фойдаланувчиларга маҳаллий бюджетдан тўланади.

8-БОБ. САНОАТ, ТРАНСПОРТ, АЛОҚА, МУДОФАА ЕРЛАРИ ВА БОШҚА МАҚСАДЛАРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН ЕРЛАР

68-модда. Саноат, транспорт, алоқа, мудофаа ерлари ва бошқа мақсадларга мўлжалланган ерларнинг таркиби

Саноат ерлари жумласига саноат корхоналарига, шу жумладан ундирма саноат, энергетика корхоналарига ишлаб чиқариш ва ёрдамчи бинолар ҳамда иншоотлар қурилишига доимий фойдаланиш учун бериб қўйилган ерлар киради.

Транспорт ерлари жумласига темир йўл, ички сув транспорти, автомобиль, ҳаво ва трубопровод транспорти корхоналари, муассасалари ва ташкилотларига транспорт иншоотлари, қурилмалари ва бошқа объектларини ишлатиш, сақлаб туриш, қуриш, қайта қуриш, таъмирлаш, такомиллаштириш ва ривожлантириш соҳасида улар зиммасига юклатилган вазифаларни амалга ошириш учун доимий фойдаланишга бериб қўйилган ерлар киради.

Алоқа ерлари жумласига алоқа линияларини ҳамда тегишли иншоотларни жойлаштириш учун алоқа, радиоэшиттириш, телевидение ва ахборот корхоналари, муассасалари ва ташкилотларига доимий фойдаланиш учун бериб қўйилган ерлар киради.

Транспорт ерлари, кабель, радиореле ва алоқа ҳаво линияларига ва электр узатиш линияларига қарашли ерларда қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилган тартибда муҳофаза тегралари ўрнатилади.

Қуролли Кучлар, чегара, ички ва темир йўл қўшинларининг ҳарбий қисмлари, ҳарбий ўқув юртлари, корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг жойлашиши ҳамда доимий фаолияти учун бериб қўйилган ерлар мудофаа эҳтиёжлари учун мўлжалланган ерлар деб эътироф этилади.

Бошқа мақсадлар учун мўлжалланган ерлар жумласига корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар фойдаланадиган, қишлоқ хўжалиги ерлари, аҳоли пунктлари, саноат, транспорт, алоқа, мудофаа, табиатни муҳофаза қилиш, соғломлаштириш, рекреацион ва тарих-маданият мақсадларига мўлжалланган ерлар таркибига, шунингдек ўрмон ва сув фондлари таркибига кирмаган барча қолган ерлар киради.

Саноат, транспорт, алоқа, мудофаа ва бошқа мақсадларга мўлжалланган ерлардан фойдаланиш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

69-модда. Саноат, транспорт, алоқа, мудофаа корхоналари, муассасалари ва ташкилотларига ҳамда бошқа мақсадлар учун ер бериш

Саноат, транспорт, алоқа, мудофаа корхоналари, муассасалари ва ташкилотларига ҳамда бошқа мақсадларда фойдаланиш учун ер бериш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

Саноат, транспорт, алоқа ва халқ хўжалиги бошқа тармоқларининг корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари ўзлари фойдаланмаётган ерларни туман ва шаҳарларнинг ҳокимлари қарорига мувофиқ қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилган тартибда ва шартларда юридик шахслар ва фуқароларга вақтинча фойдаланишга берадилар.

70-модда. Сув фонди ерлари

Сув хўжалиги эҳтиёжлари учун корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга белгиланган тартибда бериб қўйилган сув ҳавзалари (дарёлар, кўллар, сув омборлари ва ҳ.к.), гидротехника ва бошқа сув хўжалиги иншоотлари эгаллаб турган ерлар, шунингдек сув ҳавзаларининг қирғоқлари ва бошқа сув объектлари бўйлаб ажратиб қўйилган зонадаги ерлар сув фонди ерлари жумласига киради.

Дарёлар, магистрал каналлар ва коллекторлар, сув омборлари ва бошқа сув ҳавзаларининг, шунингдек ичимлик ва рўзғор сув таъминоти, аҳолининг даволаш ҳамда маданий-соғломлаштириш эҳтиёжларига хизмат қиладиган манбалар қирғоғи бўйлаб қонун ҳужжатларида белгилаб қўйиладиган тартибда сувни муҳофаза қилиш тегралари ва қирғоқбўйи зоналари ажратилади.

Дарёлар, магистрал каналлар, коллекторлар, сув омборлари ва бошқа сув ҳавзаларининг қирғоқбўйи зоналари табиатни муҳофаза қилиш эҳтиёжлари учун ер эгаларидан ва ердан фойдаланувчилардан олиб қўйилиши мумкин.

Сув фонди ерларидан фойдаланиш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

9-БОБ. АЛОҲИДА МУҲОФАЗА ҚИЛИНАДИГАН ҲУДУДЛАРНИНГ ЕРЛАРИ

71-модда. Алоҳида муҳофаза қилинадиган ҳудудлар ерларининг таркиби

Қуйидагилар алоҳида муҳофаза қилинадиган ерлар жумласига киради:

1) табиатни муҳофаза қилишга мўлжалланган ерлар;

2) соғломлаштириш ишлари учун мўлжалланган ерлар;

3) рекреация учун мўлжалланган ерлар;

4) тарихий-маданий аҳамиятга молик ерлар.

Ерларни алоҳида муҳофаза этиладиган ҳудудлар жумласига киритиш, улардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш тартиби қонун ҳужжатларида белгиланади.

72-модда. Табиатни муҳофаза қилишга мўлжалланган ерлар

Табиатни муҳофаза қилишга мўлжалланган ерлар жумласига белгиланган тартибда корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга махсус мақсадлар учун берилган давлат қўриқхоналари, миллий ва дендрология боғлари, ботаника боғлари, заказниклар (овчиликка мўлжалланган ерлар бундан мустасно), табиат ёдгорлиги ерлари киради. Бу ерларда уларнинг вазифасига зид бўлган фаолият олиб бориш ман этилади.

Давлат қўриқхоналари, миллий ва дендрология боғлари, ботаника боғлари, заказниклар (овчиликка мўлжалланган ерлар бундан мустасно), табиат ёдгорлиги ерлари режимини таъминлаш учун муҳофаза зоналари таъсис этилиб, ушбу зоналарнинг ерларида уларнинг режимига риоя этилишини таъминлашга зарарли таъсир этадиган фаолият тақиқлаб қўйилади.

Табиатни муҳофаза қилишга мўлжалланган ерлардан фойдаланиш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгилаб қўйилади.

73-модда. Соғломлаштириш ишлари учун мўлжалланган ерлар

Касалликнинг олдини олиш ва даволашни ташкил этиш учун қулай, табиий шифобахш омилларга эга бўлган, тегишли муассасалар ва ташкилотларга доимий фойдаланиш учун белгиланган тартибда бериб қўйилган ер участкалари соғломлаштириш ишлари учун мўлжалланган ерлар жумласига киради.

Аҳолининг даволаниши ва дам олиши, шунингдек табиий шифобахш омилларни муҳофаза қилиш учун зарур шарт-шароитни таъминлаш мақсадида соғломлаштириш ишлари учун мўлжалланган ерларда санитария муҳофазаси округлари белгиланади. Ана шу округлар доирасида табиий шифобахш хоссаларни ва аҳолининг дам олиши учун қулай шарт-шароитни муҳофаза қилишга зид фаолият тақиқланади.

Соғломлаштириш ишлари учун мўлжалланган ерлардан фойдаланиш ҳамда санитария муҳофазаси округларини белгилаш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

74-модда. Рекреация учун мўлжалланган ерлар

Аҳолининг оммавий дам олиши ва туризмни ташкил этиш учун тегишли муассасалар ва ташкилотларга берилган ерлар рекреация учун мўлжалланган ерлардир.

Рекреация учун мўлжалланган ерлардан белгиланган мақсадда фойдаланишга халақит берадиган фаолият билан шуғулланиш ман этилади.

Рекреация учун мўлжалланган ерлардан фойдаланиш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

75-модда. Тарихий-маданий аҳамиятга молик ерлар

Тегишли муассасалар ва ташкилотларга доимий фойдаланиш учун бериб қўйилган тарихий-маданий қўриқхоналар, меъмориал боғлар, мақбаралар, археология ёдгорликлари, тарих ва маданият ёдгорликлари жойлашган ерлар тарихий-маданий аҳамиятга молик ерлар қаторига киради. Бу ерларда уларнинг белгиланган мақсадига зид бўлган ҳар қандай фаолият билан шуғулланиш ман этилади.

Тарих ва маданият ёдгорликлари атрофида муҳофаза ва бинолар қуришни тартибга солиш зоналари белгиланади.

Тарихий-маданий аҳамиятга молик ерларни ажратиш, улар теварагида муҳофаза ҳамда бинолар қуришни тартибга солувчи зоналарни жорий қилиш тартиби, тарихий-маданий аҳамиятга молик ерлардан ва кўрсатиб ўтилган зоналардан фойдаланиш, бу ерларда қурилиш, ер қазиш ва бошқа ишларни бажариш тартиби қонун ҳужжатларида белгиланади.

10-БОБ. ЎРМОН ФОНДИ ЕРЛАРИ ВА ЗАҲИРА ЕРЛАР

76-модда. Ўрмон фонди ерлари

Ўрмон хўжалиги эҳтиёжлари учун бериб қўйилган ерлар ўрмон фонди ерлари деб эътироф этилади.

Ўрмонзорлар барпо этиш, жарликларнинг кенгайишини тўхтатиш, шаҳарлар ва саноат марказлари теварагида иҳота ўрмонзорлар ва кўкаламзор майдонлар барпо этиш учун бошқа мақсадларга мўлжалланган ерлар ўрмон фонди ерлари таркибига белгиланган тартибда ўтказилиши мумкин.

Туман ҳокими ўрмон хўжалиги давлат органлари билан келишилган ҳолда, ўрмон фонди ерларини қишлоқ хўжалиги корхоналарига, муассасаларига ва ташкилотларига қишлоқ хўжалигини юритиш учун ижара шартлари асосида вақтинча фойдаланишга бериши мумкин.

Ўрмон фонди ерларидан фойдаланиш тартиби махсус қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

77-модда. Заҳира ерлар

Фуқаролар, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга доимий эгалик қилиш ва фойдаланиш учун берилмаган барча ерлар заҳира ерлардир. Бундай ерлар жумласига ушбу Кодекснинг 36-моддасига мувофиқ доимий эгалик қилиш ва доимий фойдаланиш ҳуқуқи тугатилган ерлар ҳам киради.

Заҳира ерлар туман, шаҳарларнинг давлат ҳокимияти органлари тасарруфида бўлади ва ушбу Кодексга мувофиқ қишлоқ хўжалиги мақсадлари учун эгалик қилиш, фойдаланишга ва ижарага беришга мўлжалланади. Туман ҳокими маҳаллий аҳамиятга молик заҳира ерларнинг айрим участкаларини ўз қарори билан посёлка, қишлоқ ва овулларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тасарруфига бериши мумкин.

11-БОБ. ЕРЛАРНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ

78-модда. Ерларни муҳофаза қилишнинг мазмуни ва тартиби

Ерларни муҳофаза қилиш улардан мақсадли, оқилона фойдаланиш, ўрмон фонди ерларининг тупроқ унумдорлигини, самарадорлигини тиклаш ва ошириш, ер қишлоқ хўжалик оборотидан ва алоҳида муҳофаза қилинадиган ҳудудларнинг ерлари таркибидан асоссиз равишда олиб қўйилишининг олдини олиш, зарарли антропоген таъсирдан ҳимоя қилишга қаратилган ҳуқуқий, ташкилий, иқтисодий, технологик ва бошқа тадбирлар тизимини қамраб олади.

Ерларни муҳофаза қилиш мураккаб табиий ҳосилалар (экосистемалар) бўлмиш майдонларга уларнинг тегра ва минтақа хусусиятларини эътиборга олиб, комплекс ёндашиш асосида амалга оширилади.

Ерлардан оқилона фойдаланиш тизими табиатни муҳофаза қилиш ва ресурсларни тежаш тарзида бўлиши ҳамда тупроқнинг сақланишини, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсига, геология жинсларига ва атроф-муҳитнинг бошқа таркибий қисмларига таъсир ўтказишни чеклашни назарда тутмоғи керак.

Ерларнинг муҳофаза қилинишини таъминлаш мақсадида ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачилар:

ҳудудни оқилона ташкил этадилар;

тупроқ унумдорлигини, шунингдек ернинг бошқа хоссаларини тиклайдилар ва оширадилар;

ерларни сув ва шамол эрозиясидан, селдан, сув босишдан, ботқоқланишдан, қайта шўр босишдан, тақирлашишдан, берчлашишдан, ишлаб чиқариш чиқитлари, кимёвий ва радиоактив моддалар билан булғанишдан, уни нобуд қиладиган бошқа жараёнлардан ҳимоя қиладилар;

қишлоқ хўжалик экинзорларини бута ва майда дов-дарахтлар, ёввойи ўтлар босиб кетишидан, ерларнинг маданий-техникавий ҳолатини ёмонлаштирадиган бошқа жараёнлардан ҳимоя қиладилар;

ҳосилдан қолган қишлоқ хўжалик ерларидаги тупроқ унумдорлигини қайта тиклашнинг бошқа усуллари бўлмаган тақдирда бу ерлардан фойдаланишни тўхтатиб қўядилар;

бузилган ерларни қайтадан экинзорга айлантирадилар, уларнинг унумдорлигини ва бошқа фойдали хоссаларини оширадилар;

ерларни бузиш билан боғлиқ бўлган ишларни амалга ошириш чоғида тупроқнинг унумдор қатламини сидириб оладилар, ундан фойдаланадилар ва уни сақлаб қоладилар.

Давлат органлари республика дастури ва маҳаллий дастурлар доирасида ерларни муҳофаза қилиш юзасидан зарур чора-тадбирларни кўрадилар.

Ҳосилдан қолган қишлоқ хўжалик ерларидан фойдаланишни тўхтатиб қўйиш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

79-модда. Ерларнинг ҳолатига таъсир қиладиган объектлар, иморатлар ва иншоотларни жойлаштириш, лойиҳалаш, қуриш ва улардан фойдаланишга оид экологик талаблар

Объектлар, иморатлар ва иншоотларни жойлаштириш, лойиҳалаш ва улардан фойдаланишга оид экологик талаблар табиатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

Янги ҳамда реконструкция қилинадиган объектларни, иморатлар ва иншоотларни жойлаштириш, лойиҳалаш, қуриш ва ишга тушириш, шунингдек ерларнинг ҳолатига салбий таъсир кўрсатадиган янги технологияларни жорий этиш чоғида ерларни муҳофаза қилиш тадбирлари кўзда тутилади ва амалга оширилади.

Ишга туширилаётган объект ёки жорий этилаётган технологиянинг ерлар ҳолатига салбий таъсирини ҳамда ерлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш бўйича назарда тутилган тадбирларнинг самарадорлигини баҳолаш экология экспертизаси асосида ўтказилади.

Ерларни ҳосилдан қолишдан ёки бузилишдан ҳимоя қилиш чоралари билан таъминланмаган ҳамда экология экспертизасининг ижобий хулосаси бўлмаган оъектларни ишга тушириш ва шундай технологияларни қўллаш тақиқланади.

Ерларнинг ҳолатига таъсир қиладиган объектларни жойлаштириш қонун ҳужжатларида белгиланадиган тартибда ер тузиш, табиатни муҳофаза қилиш органлари ва бошқа органлар билан келишиб олинади.

80-модда. Кимёвий ёки радиоактив ифлосланган ерлардан фойдаланиш

Кимёвий ёки радиоактив ифлосланиш натижасида белгиланган экологик ва санитария-гигиена талабларига жавоб берувчи маҳсулот олиш таъминланмаётган ер участкалари қишлоқ хўжалиги оборотидан чиқарилиши лозим ва консервациялаш учун захира ерлар жумласига ўтказилиши мумкин. Бундай ерларда қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштириш ва уларни сотиш тақиқланади.

Кимёвий ёки радиоактив ифлосланган ерлардан фойдаланиш, муҳофаза зоналари белгилаш, бундай ерларда уй-жойларни, ишлаб чиқариш ва ижтимоий-маданий аҳамиятга молик объектларни сақлаш, уларда мелиорация ва агротехника ишларини ўтказиш тартиби қонун ҳужжатларида белгиланади.

81-модда. Ерлардан оқилона фойдаланишни ва уларни муҳофаза қилишни иқтисодий рағбатлантириш

Ерлардан оқилона фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилишни иқтисодий рағбатлантириш ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачиларнинг тупроқ унумдорлигини сақлаш ва қайта тиклашдан манфаатдорлигини оширишга, ерларни ишлаб чиқариш фаолиятининг салбий оқибатларидан ҳимоя қилишга қаратилган бўлиб, қуйидагиларни ўз ичига олади:

янгитдан ўзлаштирилаётган ва мелиоратив ҳолатини яхшилаш жараёнида турган мавжуд суғориладиган ерларга ер солиғи бўйича қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда имтиёзлар бериш;

ерларни муҳофаза қилиш ва тиклаш бўйича фаолиятни амалга ошираётган юридик ва жисмоний шахсларга кам чиқитли ва ресурсларни тежовчи технологияларни жорий этишда солиққа, кредитга оид ва бошқа имтиёзлар бериш;

ерлар сифатини яхшилаш, илмий асосланган алмашлаб экишларни жорий этиш, қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги аҳамиятидаги ерларнинг унумдорлигини ошириш ва экологик тоза маҳсулот етиштиришни рағбатлантириш;

зарурат бўлган тақдирда ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачиларнинг айби бўлмаган ҳолда бузилган ерларни тиклаш учун республика бюджетидан ёки маҳаллий бюджетдан маблағлар ажратиш, агротехника, ўрмон мелиорацияси ва бошқа тупроқни ҳимоя қилиш тадбирларини ўтказиш;

ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачиларнинг айбисиз бузилган ер участкаларини вақтинча консервация қилиш натижасида даромаднинг пасайишини давлат бюджети маблағлари ҳисобидан қисман қоплаш;

қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа тадбирлар.

Ерлардан оқилона фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилишни иқтисодий рағбатлантириш билан боғлиқ тадбирларни амалга ошириш тартиби қонун ҳужжатларида белгиланади.

12-БОБ. ЕРЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ҲАМДА УЛАРНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ УСТИДАН НАЗОРАТ

82-модда. Ерлардан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш устидан назоратни амалга оширишнинг асосий вазифалари

Ерлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш устидан назоратни амалга оширишнинг асосий вазифалари ердан самарали фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш мақсадида жисмоний ва юридик шахслар, давлат ҳокимияти органлари ер тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг талабларига, норматив ҳуқуқий ҳужжатларда белгиланган қоидалар, нормалар ва нормативларга риоя этишларини таъминлашдан иборатдир.

83-модда. Ерлардан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш устидан назоратни амалга оширувчи органлар

Ерлардан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, шунингдек махсус ваколатга эга бўлган давлат органлари амалга оширадилар.

Посёлкалар, қишлоқлар ва овулларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ўз ваколатлари доирасида ердан оқилона фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш устидан назоратни амалга оширадилар.

Табиатни муҳофаза қилиш жамиятлари, илмий жамиятлар ва бошқа жамоат бирлашмалари, шунингдек фуқаролар ерлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш устидан назоратни амалга оширишда давлат органларига ҳамда посёлка, қишлоқ, овул ўзини ўзи бошқариш органларига кўмаклашадилар.

84-модда. Ерлардан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини амалга ошириш тартиби

Ерлардан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини амалга оширувчи давлат органлари ўз ваколатлари доирасида қуйидаги ҳуқуқларга эга:

ерлардан оқилона фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш масалалари юзасидан текширувлар ўтказиш, мазкур масалалар бўйича барча зарур ҳужжатларни ва материалларни олиш, тупроқнинг кадастр маълумотларига мослигини аниқлаш мақсадида тупроқни текшириш;

ер тўғрисидаги қонун ҳужжатлари бузилишининг сабаблари ва бунга олиб келган шарт-шароитларни бартараф этишга қаратилган, барча юридик ва жисмоний шахслар томонидан бажарилиши шарт бўлган кўрсатмалар (буйруқлар) бериш;

айбдор мансабдор шахсларни ва фуқароларни маъмурий жавобгарликка тортиш, ер тўғрисидаги қонун ҳужжатлари бузилиши туфайли етказилган зарарни тўлаш бўйича даъволар қўзғатиш, айбдор шахсларни жавобгарликка тортиш учун тегишли

(Давоми 6-бетда).

Лойиҳа

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ЕР КОДЕКСИ

(Давоми. Боши 2-,3-,4-,5-бетларда).

корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга тақдимномалар юбориш;

ер тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун ер участкаларини олиб қўйиш, шу жумладан ерларни ижарага бериш шартномаларини муддатидан олдин бекор қилиш ҳақидаги, шунингдек ерлардан фойдаланишни чеклаш ва тўхтатиб қўйишга доир материалларни маҳаллий давлат ҳокимияти органларига ҳамда посёлка, қишлоқ ва овулларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига тақдим этиш;

юридик ва жисмоний шахслардан ерлардан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш масалалари бўйича зарур ахборотлар олиш, мазкур масалалар юзасидан давлат органлари, корхоналар, ташкилотлар, муассасалар раҳбарларининг ҳисоботлари ва ахборотларини эшитиш;

ерлардан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини олиб бориш ишларида қатнашиш учун мутахассисларни белгиланган тартибда жалб қилиш.

Ерлардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини амалга оширувчи давлат органлари ва мансабдор шахслар:

ер участкаларидан белгиланган мақсадда фойдаланилаётганлигини ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачилар ерларни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этишларини белгиланган тартибда текширишлари;

йўл қўйилаётган камчиликларни бартараф этиш ҳамда айбдор шахсларни жавобгарликка тортиш юзасидан ўз вақтида чоралар кўришлари;

ерлардан оқилона фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш билан боғлиқ бўлган, амалда бажариш мумкин бўлган кўрсатмаларни беришлари шарт.

Юридик ва жисмоний шахсларнинг ерлардан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш борасидаги фаолияти бир йилда кўпи билан бир марта текширилиши мумкин. Агар орган (мансабдор шахс) ерлардан оқилона фойдаланмаслик ва уларни муҳофаза қилмаслик сабабларини бартараф этиш юзасидан мажбурий кўрсатмалар берган бўлса, у мазкур тадбирларни белгиланган муддатда текширишга ҳақлидир.

Ерлардан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилиш устидан назорат олиб борувчи органлар ва мансабдор шахслар фаолият тўғри ташкил этилиши ва амалга оширилиши учун қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгар бўладилар.

13-БОБ. ЕР УЧАСТКАЛАРИ МУЛКДОРЛАРИ, ЕР ЭГАЛАРИ, ЕРДАН ФОЙДАЛАНУВЧИЛАР, ИЖАРАЧИЛАР КЎРГАН ЗАРАРНИНГ ҲАМДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ВА ЎРМОН ХЎЖАЛИГИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШИДАГИ НОБУДГАРЧИЛИКЛАРНИНГ ЎРНИНИ ҚОПЛАШ

85-модда. Ер участкалари мулкдорлари, ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачилар кўрган зарарни қоплаш

Ер участкалари мулкдорларига, ер эгаларига, ердан фойдаланувчиларга ҳамда ижарачиларга етказилган зарарнинг ўрни (шу жумладан бой берилган фойда) қуйидаги ҳолларда тўла ҳажмда қопланиши керак:

ерлар олиб қўйилган, ҳақ тўлаб олинган ёки вақтинча эгаллаб турилганда;

давлат қўриқхоналари, заказниклар, миллий табиат боғлари, табиат ёдгорликлари, маданий-тарихий ёдгорликлар, сув ҳавзалари, сув таъминоти манбалари, курортлар теварагида, дарёлар, каналлар, сув ташламалари, йўллар, трубопроводлар, алоқа линиялари ва электр узатиш линиялари бўйида муҳофаза, санитария ва иҳота зоналари белгиланиши муносабати билан уларнинг ҳуқуқлари чекланганда;

сув ҳавзалари, каналлар, коллекторлар, шунингдек қишлоқ хўжалиги экинлари ва дов-дарахтлар учун зарарли моддалар чиқарадиган бошқа объектлар қуриш ва улардан фойдаланиш оқибатида ернинг сифати бузилган тақдирда ҳамда юридик ва жисмоний шахслар ҳосил камайишига ва қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг сифати ёмонлашишига олиб борадиган бошқа ҳаракатларни қилган ҳолларда.

Олиб қўйилаётган ер участкалари берилаётган корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар, шунингдек ўз фаолияти туфайли ер участкалари мулкдорлари, ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачиларнинг ҳуқуқлари чекланишига ёки яқин атрофдаги ерларнинг сифати ёмонлашишига олиб борган корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилган тартибда зарарнинг ўрнини қоплайдилар.

86-модда. Қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги ишлаб чиқаришидаги нобудгарчиликларнинг ўрнини қоплаш

Қишлоқ хўжалиги ерлари ва ўрмонзорларни, шу жумладан жисмоний шахслар мулки бўлган ва улар фойдаланиб турган қишлоқ хўжалиги ерларини қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалигини юритиш билан боғлиқ бўлмаган мақсадларда фойдаланиш учун олиб қўйиш, ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачилар ҳуқуқининг чекланиши ёки корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар фаолиятининг таъсири натижасида ер сифатининг ёмонлашуви туфайли қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги ишлаб чиқариши кўрган нобудгарчиликларнинг ўрни ушбу Кодекснинг 85-моддасида назарда тутилган зарарларни тўлашдан ташқари тартибда қопланади.

Қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги ишлаб чиқаришининг нобудгарчиликлари қуйидаги юридик ва жисмоний шахслар томонидан қопланади:

ўзига қишлоқ ва ўрмон хўжалигини юритиш билан боғлиқ бўлмаган эҳтиёжлар учун олинадиган қишлоқ хўжалиги ва ўрмон ерлари ажратиладиган юридик ва жисмоний шахслар;

объектлари атрофига муҳофаза, санитария ва иҳота зоналари ўрнатилиб, ерлари қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги оборотидан чиқарилган ёки улар бирмунча қадрсиз ерлар қаторига ўтказилган юридик ва жисмоний шахслар.

Қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги ишлаб чиқаришининг нобудгарчиликлари қуйидаги ҳолларда қопланмайди:

ер участкалари якка тартибда уй-жой қуриш ҳамда уй-жойга хизмат кўрсатиш учун олиб қўйилганда;

ер участкалари мактаблар, интернатлар, болалар уйлари, мактабгача тарбия ва даволаш муассасалари қуриш учун олиб қўйилганда.

Юридик ва жисмоний шахслар қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги ишлаб чиқаришининг нобудгарчиликларини қоплашдан озод қилинадиган ўзга ҳоллар қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилиши мумкин.

Қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги ишлаб чиқаришининг ўрни қопланиши керак бўлган нобудгарчиликлари миқдори ва уни аниқлаш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

87-модда. Қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги ишлаб чиқариши нобудгарчиликларининг ўрнини қоплашдан тушадиган маблағлардан фойдаланиш

Қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалиги ишлаб чиқариши нобудгарчиликларининг ўрнини қоплашдан тушадиган маблағлар ўз мақсадига кўра қуйидагича ишлатилади:

янги ерларни ўзлаштиришга ва суғориладиган ерларни комплекс қайта қуришга;

тупроқ унумдорлигини оширишга;

коллектор-дренаж тармоқларини қуришга ва қайта ўрнатишга, суғориладиган ерларни асосли текислашга ва уларнинг сув билан таъминланишини оширишга;

пичанзорлар ва яйловларни тубдан яхшилашга;

ерлар олиб қўйилиши ва ажратилиши муносабати билан бузилганлиги сабабли ер тузилишини тузатишга ёки ер тузилишининг лойиҳа ва бошқа ҳужжатларини тузишга.

Вилоят ҳокимининг қарорига биноан ушбу маблағлар қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришга қаратилган бошқа тадбирларни амалга оширишда ҳам ишлатилиши мумкин.

Ўрмон хўжалиги ишлаб чиқариши нобудгарчиликларининг ўрнини қоплашдан тушадиган маблағлар алоҳида ҳисобга олиб борилади ҳамда улар ўрмонлар ва ўрмон-мевали дарахтзорларни яратиш ва қайта тиклаш, чўллар, сув ҳавзалари ҳамда дарёлар қирғоқларига дарахтлар ўтқазиш, шунингдек ўрмон зоналари ҳолатини яхшилашга қаратилган бошқа тадбирларни амалга ошириш учун ишлатилади.

14-БОБ. ЕР ХУСУСИДАГИ НИЗОЛАРНИ ҲАЛ ЭТИШ ҲАМДА ЕР ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУН ҲУЖЖАТЛАРИНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК

88-модда. Ер хусусидаги низоларни ҳал этиш

Юридик ва жисмоний шахслар ўртасидаги ер хусусидаги низолар суд ёки хўжалик суди томонидан қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ҳал этилади.

89-модда. Ер тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун жавобгарлик

Ер эгаларининг, ердан фойдаланувчилар ва ижарачиларнинг ер олди-сотдиси, уни ҳадя қилиш, гаровга қўйиш (ким ошди савдосида сотиб олинган, меросга қолдириладиган умрбод эгалик қилиш ҳуқуқидаги ер участкаларига бўлган ҳуқуқни, шунингдек ер участкасини ижарага олиш ҳуқуқини гаровга қўйиш бундан мустасно), ер участкаларини ўзбошимчалик билан айирбошлаш ҳақиқий эмас деб ҳисобланади.

Ушбу битимларни амалга оширишда айбдор бўлган, шунингдек:

ерлардан ўзга мақсадларда фойдаланган;

ер участкаларини ўзбошимчалик билан эгаллаб олган;

қишлоқ хўжалиги ерларини ва бошқа ерларни яроқсиз ҳолга келтирган, уларни кимёвий ва радиоактив моддалар билан, ишлаб чиқариш чиқиндилари ва оқава сувлари билан ифлослантирган;

ерларнинг ҳолатига салбий таъсир кўрсатадиган объектларни жойлаштирган, қурган, лойиҳалаштирган, фойдаланишга топширган;

ерлардан фойдаланишнинг табиатни муҳофаза қилишга тааллуқли талабларини бажармаган;

вақтинча фойдаланиб турилган ерларни қайтариш муддатини бузган ёки ерларни ўз мақсадида фойдаланишга яроқли ҳолга келтиришга оид мажбуриятларни бажармаган;

ер мулкдорлари, ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачилар ер участкаларининг марза чегара белгиларини яксон қилган;

давлат ер кадастри маълумотларини бузиб кўрсатган;

ўзбошимчалик билан пичан ўрган ва чорва моллари боққан шахслар;

ёввойи ўтлар ва зараркунандаларга қарши кураш чораларини кўрмаган ер эгалари, ердан фойдаланувчилар ва ижарачилар;

ерлардан хўжасизларча фойдаланган, ерларнинг ҳолатини яхшилаш борасидаги ҳамда тупроқни шамол, сув эрозиясидан ва тупроқ ҳолатининг ёмонлашувига олиб келадиган бошқа жараёнлардан сақлаш борасидаги вазифаларни бажармаган шахслар;

ер участкалари бериш тўғрисидаги аризаларни қараб чиқиш муддатлари ва тартибини бузган мансабдор шахслар - қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда жавобгар бўладилар.

90-модда. Ўзбошимчалик билан эгаллаб олинган ерларни қайтариш

Ўзбошимчалик билан эгаллаб олинган ер участкалари уларга ғайриқонуний тарзда эгалик қилинган ва фойдаланилган вақтда қилинган сарф-харажатлар қопланмаган тарзда эгасига қайтарилади.

Ер участкаларини фойдаланиш учун яроқли ҳолга келтириш, шу жумладан иморатларни бузиш ер участкаларини ўзбошимчалик билан эгаллаган шахслар ҳисобидан амалга оширилади.

Ўзбошимчалик билан эгалланган ер участкаси ер эгасига ердан фойдаланувчига ёки ижарачига тегишли суднинг ҳал қилув қарорига, туман, шаҳар, вилоят ҳокимининг қарорига биноан қайтарилади.

Ўзбекистон Республикасининг Ер кодекси лойиҳаси юзасидан таклиф ва мулоҳазаларингизни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Аграр, сув хўжалиги масалалари ва озиқ-овқат қўмитасига қуйидаги манзилга юборишингизни сўраймиз:

700008, Тошкент шаҳри, Ҳукумат уйи.
Телефонлар: 1398789, 1398798, 1398173

ФУТБОЛ ОЛАМИДА НИМА ГАП?

«ДИНАМО»ДАН ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ!

Мана бир неча йилдирки, Россия пойтахтида футбол бўйича Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги чемпионларининг кубоги учун қизиқарли мусобақа ўтказилиб келинмоқда. Яна бир неча кундан кейин МДҲ чемпионларининг навбатдаги баҳслари бошланади. Унда бизнинг Ўзбекистондан ички чемпионатимизнинг ўтган йилги ғолиби – Тошкентнинг МҲСК командаси иштирок этади. Армиячиларнинг ушбу учрашувлардаги биринчи рақиби бутун Европага ном таратган Киев «Динамо»чиларидир. Булар ўртасидаги ўйин 24 январь куни ўтказилади.

МҲСКнинг иккинчи рақиби – Эстониянинг «Флора», учинчиси Бокунинг «Нефтчи» командаларидир.

«НАВБАҲОР»ДА МУРАББИЙ ЎЗГАРДИ

Олтинчи чемпионатимизнинг кумуш медали совриндори Наманганнинг «Навбаҳор» командаси мураббийларининг таркиби ўзгарди. Собиқ бош мураббий Виктор Жалилов ушбу футбол клубининг раҳбарлиги лавозимига ўтди. Унинг ўрнини сўнгги йиллар мобайнида Қозоғистоннинг «Қайрат» ҳамда Россиянинг «Орехова» (II-лига) командаларига устозлик қилган Леонид Остроушко эгаллади.

Остроушкога ёрдам бериш учун собиқ иттифоқ чемпионатлари мобайнида Днепропетровскнинг «Днепр» командасида тўп сурган Антон Шох тайинланди.

«Навбаҳор» ҳозирги пайтда февраль ойида ўтказиладиган Осиё чемпионлари кубоги баҳсларига тайёргарлик кўрмоқда. Улар ушбу мусобақаларда Ливаннинг «Ал-Ансор» ҳамда Эроннинг «Пирузи» командалари билан учрашади.

«БАРСЕЛОНА»–ДУНЁДА ЯГОНА!

Яқинда рейтинг асосида футбол бўйича дунёнинг энг кучли клублари аниқланди. Бунга кўра Испаниянинг «Барселона» дунёда энг зўр команда деб топилди. Иккинчи ўрин эса, Европа чемпионлари ҳамда қитъалараро кубоклар соҳиби «Боруссия» (Германия) командасига насиб этди. Италиянинг машҳур «Ювентус» клуби учинчи ўринда қолди.

ИОЗЕФ БЛАТТЕРНИНГ ФИКРИ

Жаҳон футбол федерациясининг катта мутахассиси Иозеф Блаттер 2006 йилги жаҳон чемпионати ер шарининг Африка қисмида ўтказилиши мумкинлиги тўғрисида «Би-Би-Си» радиосига интервью берди.

«Халқ сўзи» мухбири
Нормурод МУСОМОВ
тайёрлади.

SUVMASH

ТАШКИЛОТ ҚУЙИДАГИ МАҲСУЛОТЛАРНИ СОТАДИ:

КОНТАКТОР

Д - 2020, КНТ - 228, КНТ - 224, КНТ - 032, КНТ - 001, КНТ - 238, КНТ - 234, КНТ - 104, КНТ - 124, КНТ - 386, КНТ - 123, КНТ - 021, КНТ - 022

Нижний Камскда ишлаб чиқарилган, 205х70/14 ўлчамдаги АВТОШИНАЛАР

СОТИБ ОЛАДИ:

— ЭГО - 200 русумли графитланган электродлар,

— ∅ 190 ÷ 230 мм навли пўлат (ст. 40х; ст. 45).

Тел.: (3712) 195-11-00, 92-45-65, 90-34-55.

Юнусобод тумани ҳокимлиги томонидан 1997 йил 30 сентябрда Равшан Ҳакимов номига берилган 1004213 рақамли «Хусусий тадбиркор» гувоҳномаси йўқолганлиги сабабли ҳақиқий эмас деб ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Котибияти ва касаба уюшмаси қўмитаси Котибият ходими Д. Икромовага онаси **Раъно МАҲАМАДАЛИЕВАнинг** вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этадилар.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитаси ва Ўзбекистон маданият ходимлари касаба уюшмаси марказий қўмитаси Ибн Сино номидаги нашриёт директори **Ринат РЕСКИЕВнинг** бевақт вафот этганлиги муносабати билан унинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси аппарати жамоаси Ўзбекистон Республикаси Президенти аппарати ишлар бошқармасининг масъул ходими Абдураҳим Каримович Умаровга онаси **Тожи УМАРОВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Бош архив бошқармаси жамоаси республика Марказий давлат архиви директори Эркин Абдуллаевга отаси **Абдулла ЮСУПОВнинг** вафоти муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

XEROX

"ФУЗЕН" НУСХА МАРКАЗЛАРИ"
Ўзбек-Америка-Британия ҚК қуйидаги нусха кўчириш машиналарини ва офис жиҳозларини таклиф этади:

F·U·Z·E·N
СИФАТ ва ХАРИДОРЛАР ЭҲТИЁЖИНИ ТЎЛИҚ ҚОНДИРИШ

Product	Формат	Тезлик/мин
XEROX XC520	A4	5
Product	Формат	Тезлик коп/мин
XEROX XC822	A4	8
Product	Формат	Тезлик коп/мин
XEROX XC1045 SPF	A4	10
Product	Формат	Тезлик коп/мин
XEROX 5026 TTU	A4/A3	28/21
Product	Формат	Тезлик/мин
Base Cirillic 4505	A4	6
Product	Формат	Тезлик коп/мин
Base Euro genf 4510	A4	10
Product	Формат	Шрифт
Ёзув маш. XEROX 6003	A4	Кириллица
Product		Формат
"Business" қоғози 80г/кв.м.		A4

Рангли нусха кўчириш, реклама, полиграфия ва дизайн хизматлари

Кафолат 1 йил. Сервис хизматларга шартнома тузамиз.
Бизнинг кўргазма залимизга марҳамат қилинг!

Манзил: 700000, Тошкент, Буюк Турон 41, тел.(3712) 133-54-25, 133-49-22, 139-17-88, 139-43-32
Филиалларимиз: Фарғона шаҳри, Ал-Фарғоний кўчаси, 7, тел.:(37322) 44956, 41888.
Наманган шаҳри, Машраб кўчаси, 2, тел.:(36922) 68966, 12010.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

Бош муҳаррир
Аббосхон УСМОНОВ

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

БЎЛИМЛАР:
Парламент 133-57-34;
Ҳуқуқ ва қонунчилик 136-07-94;
Иқтисодиёт 136-36-65;
Қишлоқ хўжалиги 136-37-85
Маънавият 136-35-60, 132-10-65;
Хатлар 136-29-89, 133-07-48;
Фан, туризм, спорт ва ҳарбий ватанпарварлик 132-12-08;
Халқаро ҳаёт 132-11-15;
Котибият 133-10-28;
Эълонлар 136-09-25.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001
Буюртма Г — 0903, 33.805 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2
Газета IBM компьютерида терилди ва операторлар Рустам АЗИМОВ ва Иван РЕШАНОВ томонидан саҳифаланди.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Навбатчи муҳаррир — И. Ўтбосаров.
Навбатчи — Х. Абдураҳмонов.
Мусаҳҳиҳ — Ф. Усмонов.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.
Босишга топшириш вақти—21.00 *Босишга топширилди: 22.00* 1 2 3 4 5 6